

20 Sentyabr – Dövlət Suverenliyi Günü

Təhsil millətin gələcəyidir!

Şərəf

Heydər Əliyev

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

Azərbaycan
Respublikasının
Elm və Təhsil
Nazirliyinin orqanı

20 sentyabr 2025-ci il

№35 (9141)

www.muallim.edu.az

muallim@media.edu.az

Suverenliyimiz xalqımızın milli sərvətidir

“Hər bir xalq üçün öz taleyinə sahib olmaq, müstəqil dövlətini yaradaraq inkişaf etdirmək onun ən böyük nailiyyətidir. Tarixin müxtəlif mərhələlərində üzləşdiyi çətinliklərə, işğala, məhrumiyətlərə baxmayaraq, heç bir qüvvə xalqımızın müstəqillik, dövlətçilik əzmini sarsıda bilməmişdir. Azərbaycan xalqı bu gün öz müstəqil dövlətinə sahibdir, qəhrəman əsgər və zabitlərimizin, şəhidlərimizin qanı hesabına əldə edilmiş ərazi bütövlüyümüz, suverenliyimiz xalqımızın milli sərvətidir”.

“Azərbaycan Respublikasında Dövlət Suverenliyi Günü'nün təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamından çıxarış (19.09.2024)

Xankəndi tələbələr şəhəri olacaq

“Düənən Tibb fakültəsinin yeni klinikasının açılışını etdik, tələbələrin sayı çoxalacaq, 100 nəfər də tibb klinikasına daxil oldu. Yəni bir neçə ildən sonra orada minlərlə tələbə olacaq. Yəni Xankəndi tələbələr şəhəri olacaq”.

Prezident İlham Əliyev sentyabrın 15-də Xocalı rayonunun Badara kəndində Badara, Daşbulaq, Seyidbəyli və Şuşakənd kəndlərinin sakinləri ilə görüşündə Qarabağ Universitetinin Hüquqşünaslıq fakültəsinin ikinci kurs tələbəsi ilə söhbət edib.

Fətəli xan Xoyskinin 150 illik yubileyi keçiriləcək

Prezident İlham Əliyev Fətəli xan Xoyskinin 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda deyilir ki, 2025-ci ildə Azərbaycanın görkəmli siyasi və dövlət xadimi, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin banilərindən biri və ilk Baş naziri Fətəli xan İsgəndər xan oğlu Xoyskinin 150 illiyi tamam olur.

“Fətəli xan Xoyski XX əsrin əvvəllərindən milli-mədəni intibahını yaşayan Azərbaycan xalqının azadlığı və istiqlaliyyəti naminə hərəkətdə üzərinə götürdüyü çətin vəzifəni şərəflə yerinə yetirmiş fədakar ziyalılar nəslinin parlaq nümayəndəsi

dir. Geniş dünyagörüşlü, cəsarətli, vətənpərvər şəxsiyyət və böyük siyasi xadim kimi o, daim Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda mübarizənin ön cərgələrində mövqe tutmuş, tarixi İstiqlal Bəyannaməsini imzalayanlardan biri olmuşdur.

Fətəli xan Xoyskinin rəhbərlik etdiyi hökumət kabinetləri Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ilk addımlarını atdığı vaxtdan etibarən demokratik dövlət idarəçiliyinin təşkili istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirmiş, iqtisadiyyat, mədəniyyət, təhsil, səhiyyə və hərbi quruculuq sahələrində mühüm nailiyyətlər qazanmış, Azərbaycanın müstəqilliyinin xarici dövlətlər tərəfindən tanınması və diplomatik münasibətlərinin yaradılması işinə layiqli töhfələr vermişdir”, – Sərəncamda qeyd olunub.

Sərəncama əsasən, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi və Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə Fətəli xan Xoyskinin 150 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirməli, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etməlidir.

Minimal bal toplaya bilməyən məzunun diplomuna görə universitet məsuliyyət daşıyır

Elm və təhsil naziri “Hədəf” programında

Diplom verən ali təhsil müəssisəsi məzunun bilik səviyyəsinə görə məsuliyyət daşıyır. Əgər ölkədəki ali təhsil müəssisəsinin pedaqoji fakültəsini bitirən şəxs müəllimlərin işə qəbulu (MIQ) imtahanında heç olmasa minimal bal toplamırsa, sual yaranır: o diplomu verən müəssisə məsuliyyət daşıyır, ya yox? Bəzi hallarda universitetlərdə diplomlar sadəcə olaraq bəzən mərhəmət hissi ilə, kimləsə üz-üzə gəlməmək, hay-küylə üzləşməmək üçün verilir. Sonra həmin məzun minimal bal toplamadıqda bunun məsuliyyəti həmin ali təhsil müəssisəsinin üzərinə düşür. Bunu ört-basdır etmək düzgün deyil.

Yeni tədris ili başlandı

Birincilərin ilk dərs sevinci

Bu sayımızda

Qağacılı
kəndində ali təhsil
alan ilk qız idi,
“Maarifçi” oldu

Bax səh.

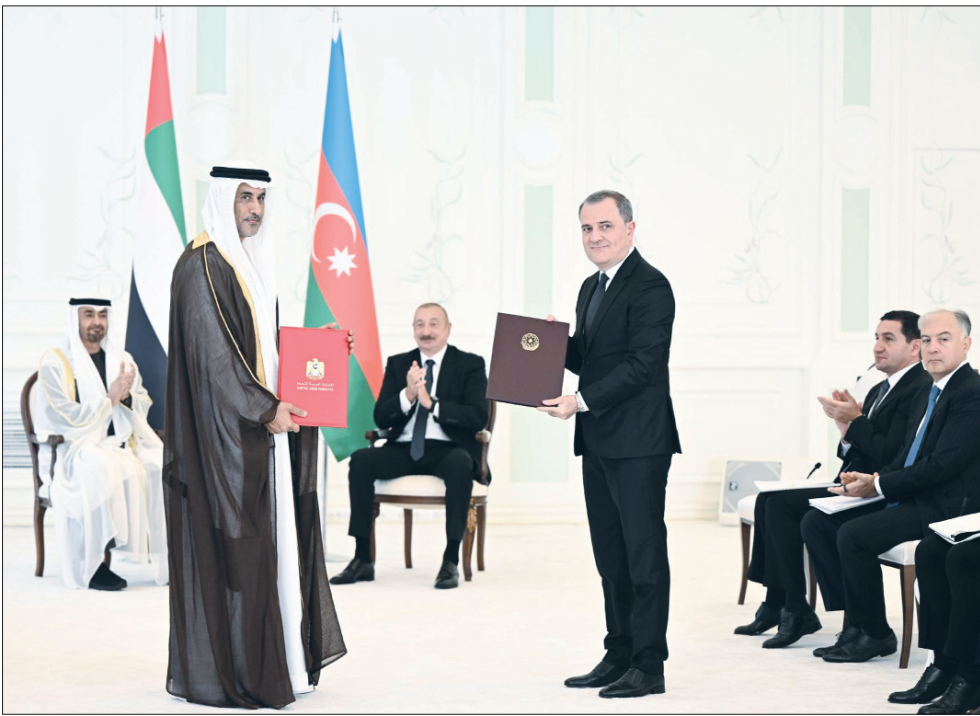
“Süni intellekt
və qeyri-səlis
məntiq:
nəzəriyyədən
tətbiqə”

Bax səh.

Somali vətəndaşları
ilk dəfə HTP
çərçivəsində
Azərbaycanda
təhsil alacaqlar

Bax səh.

Təhsildə süni intellektin artırılması sahəsində memorandum imzalanıb

Sentyabrın 16-da Şuşada Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında imzalanmış sənədlərin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın iştirakı ilə mübadiləsi mərasimi olub.

İmzalanmış sənədləri Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin dövlət naziri Səid Əl Haceri mübadilə etdilər.

Qeyd edək ki, Birləşmiş Ərəb

Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın ölkəmizə səfəri çərçivəsində “Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Əlaqələri haqqında Birgə Bəyannamə”, eləcə də bir sıra sahələrə dair anlaşma memorandumları, həmçinin “Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi ilə “Presight” şirkəti arasında təhsildə süni intellektin (AI) istifadəsinin artırılması sahəsində Anlaşma Memorandumu” imzalanıb.

Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə IX qrant müsabiqəsinin nəticələri açıqlanıb

Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə IX qrant müsabiqəsinin nəticələri elan olunub.

Müsabiqəyə 54-ü (3%) “Ümumi təhsil müəssisələri”, 1 498-i (97%) isə “Fərdi layihələr” kateqoriyası üzrə olmaqla ümumilikdə 1 552 layihə təqdim edilib. Müsabiqəyə təqdim edilən layihələr əvvəlcə texniki ekspertizadan keçirilib və nəticədə 1 516 (98%) layihə “Məzmun ekspertizası” mərhələsinə buraxılıb. Bu mərhələdə layihələr ekspert qrupu tərəfindən 100 bal-lıq şkala ilə 9 meyar əsasında qiymətləndirilib və ən yüksək bal toplayan 220 layihə qrant qazanıb. Həmin layihələrin 6-sı (3%) ümumi təhsil müəssisələrinin, 214-ü (97%) isə təhsilverənlərin fərdi layihələridir.

Qrant qazanmış iştirakçılardan 157-si (71%) ilk dəfədir ki bu müsabiqənin qalibi olub. Daha çox layihəsi qrant qazanmış şəhər və rayonlara Bakı ilə yanaşı, Cəlilabad, Gəncə, Abşeron, Şəmkir və Sumqayıt daxildir.

Müsabiqənin nəticələri barədə bildirişlər, o cümlədən hər meyar üzrə layihənin topladığı ballar iştirakçıların şəxsi kabinetlərinə göndərilib. Müsabiqə iştirakçıları şəxsi kabinetlərinə göndərilmiş bildirişlərdəki təlimata uyğun olaraq apellyasiya müraciəti edə bilərlər.

ADNSU “Mərkəzi Asiya+ rektorlar klubu”nun 6-cı görüşünə ev sahibliyi edəcək

26 sentyabr 2025-ci il tarixində Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti (ADNSU) beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirə ev sahibliyi edəcək. “Mərkəzi Asiya+ rektorlar klubunun 6-cı görüşü” Avrasiya universiteti brendinqi: kimliyin və global əhatəliliyinin tarazlaşdırılması mövzusunda həsr olunacaq.

Görüş çərçivəsində Avrasiya universitetlərinin brend strategiyaları, rəqəmsal transformasiya, global görünürlik və ali təhsildə milli kimliyin qorunması kimi mövzular müzakirə olunaçaq. Tədbirin məqsədi Avrasiya ali təhsil məkanında universitetlərin dəyərlər və missiya əsasında inkişaf yollarını, eləcə də global təhsil sistemində inteqrasiya zamanı özünə-məxsusluğun necə qorunub saxlanıla biləcəyini araşdırmaqdır.

Proqramın açılış hissəsində ADNSU-nun rektoru Rüfət Əzizov, Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Ülker Səttarova və “Rektorlar klubu: Mərkəzi Asiya+” təşəbbüsünün təsisçisi, Almatı İdarəetmə Universitetinin prezidenti Assilbek Köçəmatovun çıxışları nəzərdə tutulur.

Əsas məruzələrlə Hans de Vit (Boston Kolleci, ABS) və Dara Melnik (Maastricht Universiteti, Niderland) çıxış edəcəklər. Məruzələrdə ali təhsilin beynəlxalqlaşması, global böhran dövründə ali təhsilin transformasiyası və region anlayışı kimi mövzular ön plana çəkiləcək.

Tədbirin davamında keçiriləcək panel müzakirələrində “Global kontekstdə yerli kimlik”, “Avrasiya universitetləri kimi ortaqların icması: dəyərlər, mədəniyyət və missiya vasitəsilə inkişaf” və “Avrasiya universitetlərinin rəqəmsal strategiyası və beynəlxalq görünürlüyü” mövzuları ətrafında fikir mübadiləsi aparılacaq.

Görüş çərçivəsində həmçinin “Rektorlar klubu: Mərkəzi Asiya+” təşəbbüsü üzrə idarəçilik sessiyası, yekun bağlams, B2B görüşləri, şəbəkələnmə və əməkdaşlıq memorandumlarının imzalanması planlaşdırılır.

Xankəndi tələbələr şəhəri olacaq

Prezident İlham Əliyev Qarabağ Universitetinin Klinikasının binasının, Tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsinin tədris korpusunun açılışında iştirak edib

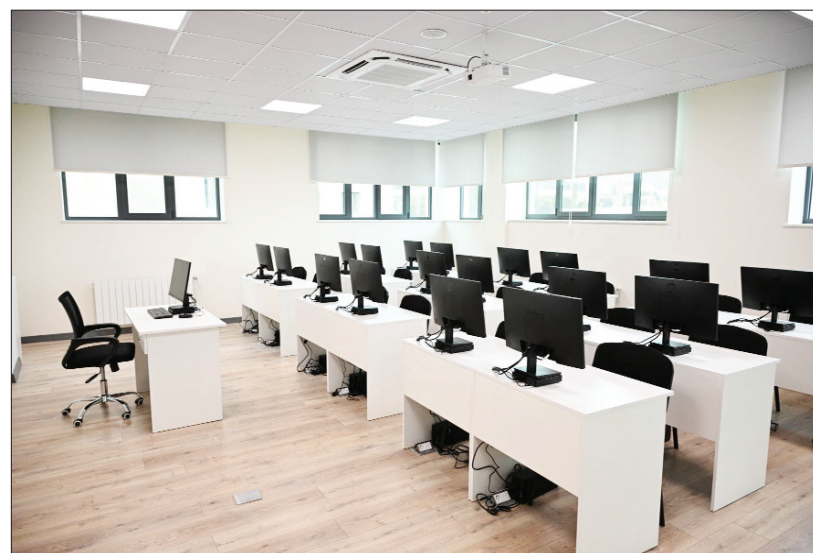
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 14-də Xankəndi şəhərində Qarabağ Universitetinin Klinikasının binasının, Tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsinin tədris korpusunun açılışında iştirak edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev, Qarabağ Universitetinin rektoru Şahin Bayramov və Qarabağ Universitetinin Klinikasının rəhbəri, Tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsinin dekanı Samir Babayev dövlətimizin başçısına yaradılan şərait barədə məlumat verdilər.

Bildirildi ki, yeni tədris ilindən Qarabağ Universitetində Tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsi fəaliyyətə başlayacaq. Fakültənin tədris korpusu müasir tələblərə cavab verən avadanlıqla təchiz edilib. Binada 10 dərş və 9 auditoriya otağı, 3 laboratoriya, iş və imtahan otaqları, istirahət zonaları, kitabxana, brifinq zalları yaradılıb.

Burada, həmçinin mikrobiologiya, histologiya laboratoriyaları, hüceyrə yetişdirmə və digər inzibati otaqlar fəaliyyət göstərəcək. Fakültədə yerli və xarici ekspertlərin birgə hazırladığı, beynəlxalq təcrübələrə əsaslanan altı illik tibb və dörd illik tibb bacısı proqramlarının tədrisi həyata keçiriləcək. Burada tətbiq olunaçaq müasir təhsil modeli tələbələrin nəzəri biliklərini Qarabağ Universitetinin Klinikasında praktik vərdislərə çevirməyə imkan yaradacaq. Tələbələr tədqiqat aparmaq və liderlik keyfiyyətlərini inkişaf etdirmək üçün də hərtərəfli imkanlar verəcək. Fakültənin fərqli xüsusiyyətlərindən biri isə seçmə fənn olaraq incəsənət proqramının tədris planına daxil edilməsidir. İncəsənət tələbələrin özünüifadə, qrup daxilində əməkdaşlıq və ünsiyyət bacarıqlarının inkişafı baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Dövlətimizin başçısı Qarabağ Universitetinin Klinikasının binasının yaradılması şəraitlə tanış oldu. Klinika Prezident İlham Əliyevin bu ilin fevralında imzaladığı Fərmana əsasən yaradılıb. Klinikanın binasında 23 həkim otağı, laboratoriyalar, rentgen, təcili

yardım, maqnit rezonans tomoqrafiya (MRT), kompüter tomoqrafiyası (KT) və angio otaqları fəaliyyət göstərəcək. Qısa müddət ərzində ali təhsil ocağında tibb sahəsi üzrə müasir tədris infrastrukturunu yaradılıb. Klinika Qarabağ Universitetində tibb ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrin peşəkar kadr kimi hazırlanmasını təmin edəcək, bu sahədə elmi-tədqiqatlar aparmağa, həmçinin regionda əhalinin sağlamlığının qorunmasında mühüm rol oynayacaq. Burada eyni zamanda tədris, tədqiqat və tibbi xidmət fəaliyyəti həyata keçiriləcək.

Qarabağ Universitetində Klinikanın yaradılması, həmçinin Tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsinin fəaliyyətə başlaması yeni dövrün çağırışlarına uyğun peşəkar tibb mütəxəssislərinin hazırlanması istiqamətində atılmış mühüm addımlardan biridir. Digər tərəfdən, klinikada həyata keçiriləcək elmi-tədqiqatlar Qarabağ Universitetinin akademik nüfuzunun və beynəlxalq reytinginin artmasına, eləcə də ölkəmizdə tibb elminin inkişafına öz töhfəsini verəcək. Bütün bunlar, eyni zamanda, xarici tələbələrin də bu ali təhsil ocağına marağını artıracaq.

ICESCO-nun Baş direktoru Şuşa 1 nömrəli məktəb və Qarabağ Universitetində olub

İslam Dünyası Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatının (ICESCO) Baş direktoru Səlim bin Məhəmməd əl-Malik ölkəmizə səfəri çərçivəsində Şuşa və Xankəndidəki təhsil müəssisələrini ziyarət edib.

ICESCO-nun Baş direktoru elm və təhsil naziri Emin Əmrullayevlə birgə əvvəlcə Şuşa şəhəri 1 nömrəli tam orta məktəbdə yaradılan müasir tədris şəraiti ilə tanış olub və şagirdlərlə görüşüb. Daha sonra Qarabağ Universitetinə baş çəkərək ali təhsil müəssisəsinin yeni inşa olunan korpusları, auditoriya və laboratoriyalarda yaradılan şərait, həmçinin yataqxana imkanları ilə tanış olub. Tələbələrle

görüş zamanı universitetdə onların təhsil fəaliyyətini dəstəkləyən şərait barədə fikir mübadiləsi aparılıb və xatirə şəkilləri çəkilib. Ziyarət zamanı Qarabağ Universitetinin rektoru Şahin Bayramov qonağa təhsil ocağının fəaliyyəti barədə məlumat verib.

Səfər çərçivəsində Baş direktor və rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin üzvləri Qarabağ Universitetinin Klinikası ilə də tanış olub. Klinikanın direktoru, Tibb və Sağlamlıq Elmləri fakültəsinin dekani Samir Babayev müəssisənin fəaliyyəti, yaradılan şərait və gələcək planlar barədə ətraflı məlumat verib.

Emin Əmrullayev Bahçeşehir Kıbrıs Universitetinin İdarə Heyətinin sədri ilə görüşüb

Universitetlərarası əməkdaşlıq, elm və ali təhsil sahəsində inkişaf perspektivləri müzakirə edilib

Sentyabrın 17-də elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev Bahçeşehir Kıbrıs Universitetinin İdarə Heyətinin sədri Eral Osmanların rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Görüş çərçivəsində ölkələr arasında universitetlərarası əməkdaşlıq, o cümlədən elm və ali təhsil sahəsində Bahçeşehir Kıbrıs Universiteti ilə inkişaf perspektivləri müzakirə edilib.

Bakıda keçiriləcək Avrasiya Universitetləri Sammitində hansı məsələlər müzakirə ediləcək?

“Times Higer Education”un global məsələlər üzrə direktoru Fil Batı “Azərbaycan müəllimi”nin suallarını cavablandırır

hazırlayacaq və onların icrasına kim cavabdeh olacaq - müəllimlər, texnoloji platformalar, yoxsa... süni intellekt?

Tədris prosesinin formalaşmasına süni intellekt yox, müəllimlər rəhbərlik etməlidir. Bu, çox vacib bir məqamdır, xüsusilə böyük dil modellərinin sürətli inkişafı fonunda universitetlərin buna cavabı çox önəmlidir. Universitetlər burada həyatı rol oynayır. Belə bir deyim var ki, texnoloji şirkətlər texnoloji sıçrayışlara nail olmaq üçün “sürətlə hərəkət etməyi və hər şeyi sındırmağı” sevirlər. Universitetlər isə müəyyən dərəcədə yavaş hərəkət etmək və vəziyyəti düzəltmək üçün mövcuddur. Onlar süni intellekt üçün etik və idarəetmə çərçivələrini, pedaqoji prinsipləri və nəzarət mexanizmlərini müəyyən etməlidirlər.

Son illərdə Azərbaycan universitetləri THE reytinglərində müsbət dinamika nümayiş etdirir. THE və Azərbaycanın ali təhsil sistemi arasında əməkdaşlığın səviyyəsini, eləcə də ölkəmizin konkret universitetləri ilə qarşılıqlı əlaqəni necə qiymətləndirirsiniz?

Bəli, biz həqiqətən də THE Dünya Universitet Reytinglərində (THE World University Rankings) Azərbaycanın əhəmiyyətli irəliləyişini müşahidə edirik. Bütün göstəricilərimizdə Azərbaycan universitetlərinin aydın və real yüksəliş tendensiyası görünür ki, bu da ölkənin inkişaf etməkdə olan və getdikcə daha çox beynəlmilləşən ali təhsil sistemi üçün əla xəbərdir.

THE aydın göstəricilər və əsas performans göstəricilərinin (KPI) formalaşmasına dəstək vermək, bu məlumatları şərh etməkdə yardımçı olmaq, strategiyalar təklif etmək və geniş global ali təhsil şəbəkəmiz vasitəsilə Azərbaycanın beynəlxalq görünürölüyünü və əməkdaşlığını artırmaq üçün buradadır. Biz Azərbaycan hökuməti və ayrı-ayrı universitetlərlə bu istiqamətdə məhsuldar əməkdaşlıq edirik və ölkənin sürətlə inkişaf edən universitet və tədqiqat ekosisteminə dəstəkləməkdən məmnunluq.

Oruc MUSTAFAYEV

Azərbaycan ali təhsil sistemi mötəbər beynəlxalq tədbirə hazırlaşır. Böyük Britaniyanın “Times Higer Education” reyting şirkəti, Elm və Təhsil Nazirliyi, Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin birgə təşəbbüsü çərçivəsində Bakıda keçiriləcək “Avrasiya Universitetlər Sammiti”-nə (“THE Eurasia Universities Summit”) sayılı günlər qalır.

Tədbir ərəfəsində THE-nin global məsələlər üzrə direktoru Fil Batı “Azərbaycan müəllimi” qəzetinə müsahibəsində tədbirin gündəliyinə və ali təhsil sahəsində bir sıra mövcud çağırışlara toxunub.

Eksklüziv müsahibə

Cənab Fil Batı, yaxın vaxtlarda Bakıda “Avrasiya Universitetlər Sammiti” keçiriləcək. Biza bu sammitin gündəliyi haqqında ətraflı məlumat verə bilərsinizmi?

Bəli, sammitin mövzusu belədir: “Transmilli tədqiqat: bilikdən global təsərə doğru”. Biz əsasən universitet tədqiqatlarının və yeni biliklərin real, praktik həllərə necə çevrilə biləcəyini araşdıracağıq, bu isə sosial və iqtisadi təsiri təmin etmək və dünyanın böyük problemlərinin həllinə töhfə vermək məqsədi daşıyır. Bu, hazırda dünya ali təhsilində ən aktual mövzulardan biridir. Ona görə də Azərbaycanın bu mövzuda beynəlxalq müzakirəyə rəhbərlik etməsini görmək çox xoşdur.

Sammitdə ümumi mövzu çərçivəsində bir neçə konkret müzakirə istiqaməti də olacaq. Xüsusilə universitetlərin BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə çatmaqda necə kömək edə biləcəyinə xüsusi diqqət yetiriləcək. Eyni zamanda Qafqaz və Mərkəzi Asiya regionuna təhsildə innovasiyaların və artan tədqiqat gücünün yeni global mərkəzi kimi xüsusi diqqət ayrılacaq.

Ali təhsildə aktual məsələlərin müzakirəsi baxımından “Avrasiya Universitetlər Sammiti” kimi tədbirlərin əhəmiyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

Sammit ali təhsil müəssisələrinin rəhbərlərinin, Avropanın, Asiyanın və digər ölkələrin hökumət və sənaye nümayəndələrinin - ali təhsil və elmi-tədqiqatların gələcəyini formalaşdırmağa kömək edən yüzlərlə aparan liderlərin cəmiyyətə maksimum təsir göstərməsi üçün toplanacağı böyük beynəlxalq tədbir olacaq. Onun təsiri yalnız keçirildiyi məkanda deyil, bütün dünyada hiss olunacaq, çünki yüzlərlə nü-

mayəndə yeni fikir və yanaşmalarla öz kampuslarına qaydacaq və “Times Higher Education” isə sammitdəki mesajları özünün global platformalarında yayacaq.

Sammitdə 150-dən çox universitet və təşkilatın nümayəndələrinin iştirakı gözlənilir. THE beynəlxalq ali təhsil ictimaiyyətinə hansı əsas mesajları çatdırmaq istəyir?

“Times Higher Education” özünü bu sahədə bir əlaqələndirici kimi görür, biz unikal global məlumatlarımızı və konsaltinq təcrübəmizi dünyanın müxtəlif universitetlərinə və hökumətlərinə təqdim edirik, həmçinin universitet rəhbərlərinə təcrübə mübadiləsi və transformasiya ilə bağlı öz praktik nümunələrini paylaşmağa kömək etmək üçün buradayıq, onlar üçün platforma yaradıq. Bu platforma yalnız THE-nin öz mesajlarını çatdırması ilə yox, universitetlərin daha çox bir-birindən öyrənmələri ilə bağlıdır.

Sizin fikrinizcə, ali təhsil sistemləri global çağırışlara necə uyğunlaşmalıdır?

Mənim üçün əsas məsələlərdən biri odur ki, universitetlər dünyanı necə daha yaxşı bir yerə çevirə biləcəkləri barədə daha dərinlən düşünməli və bu məqsədlə gördükləri işi ictimaiyyətə və hökumətlərə daha aydın şəkildə çatdırmalıdır.

Əvvəla, universitetlərin vəzifəsi yalnız əmək bazarını ixtisaslı, peşəkar məzunlarla təmin etmək və iqtisadiyyata töhfə vermək deyil. Onların əsas missiyalarından biri də dayanıqlı, gələcəyə hazır liderlər yetişdirmək, innovasiyaları təşviq etmək və bəşəriyyətin qarşısında duran böyük global problemləri həll etməyə çalışmaqdır.

Bu da o deməkdir ki, gəncləri süni intellekt və sürətli texnoloji dəyişikliklərlə müşayiət olunan qeyri-müəyyən gələcəyə hazırlamaq üçün dərinlən düşünlənmiş yanaşmalar olmalıdır. Bu məqsədlə tədris proqramları yenilənməli, süni intellekt tədris mühitinə inteqrasiya edilməli və tələbələrə yalnız qısamüddətli texniki bacarıqlar deyil, həm də uzunmüddətli dayanıqlıq və adaptasiya bacarıqları aşılanmalıdır: problemləri həll etmək, ömür boyu öyrənmək bacarığı, tənqidi və yaradıcı düşüncə.

İkincisi, bu tədbirin əsas mövzusunun birbaşa aiddir, universitetlər apardıqları tədqiqatların real dünyada praktik tətbiqə malik olmasını təmin etməlidirlər. Eyni zamanda, laboratoriyalarda yaranan yeni ideya və ixtiraların cəmiyyətə çatdırılması üçün universitetləri təşviq etməliyik ki, onlar dünyada real fərq yarada bilsinlər.

Bu gün universitetlər üçün ən təcili və xarakterik problemlər hansılardır?

Məncə iki ən aktual problemdən biri süni intellektin sürətli yüksəlişi və onun cəmiyyət və bəşəriyyət üçün təsirləridir. İkinci ən böyük məsələ, təbii ki, iqlim böhranıdır. Amma mənə ruhlandırıcı odur ki, universitetlər cəmiyyətin qarşısında duran bu genişmiqyaslı, ekzistensial problemlərin həllinə və bu çətinliklərin aradan qaldırılmasına cəmiyyətə kömək etməkdə əsas ümid yerimizdir.

Sizcə, gələcəkdə ali təhsilin əsas oyunçusu kim olacaq: müəllimlər, tələbələr, yoxsa... süni intellekt?

Ali təhsil hər zaman müəllimlərlə tələbələr arasında gözəl bir əməkdaşlıq - birgə kəşf və inkişaf yolu olmalıdır və bu proses mümkün qədər qarşılıqlı, ikitərəfli bir münasibətə əsaslanmalıdır. Süni intellekt yüksək keyfiyyətli təhsili

geniş miqyasda təqdim etmək və təhsili misilsiz dərəcədə fərdiləşdirmək baxımından böyük potensiala malikdir və çox maraqlı imkanlar yaradır. Lakin bu, müəllimlərin yerini alan bir vasitə kimi deyil, müəllim-tələbə münasibətini gücləndirən bir alət kimi qəbul edilməlidir.

THE universitetin üç missiyasını - təhsil, elmi-tədqiqat və cəmiyyətlə əlaqəni necə şərh edir? Sürətlə dəyişən realtyada tədrislə tədqiqat arasında balans əldə etmək mümkündürmü?

Bəli, əlbəttə, mümkündür, hətta deyərdim ki, sürətlə dəyişən bir dünyada tədrislə tədqiqat arasında harmoniya və sinerji daha vacib hala gəlir. Tədris getdikcə daha az texniki bilik ötürmək, daha çox isə ötürülə bilən, ömürboyu istifadə oluna bilən bacarıq və səriştələri inkişaf etdirmək üzərində qurulacaq: çağırışlar, dəyişikliklər və problemlər qarşısında davamlılıq; problem həll etmə bacarığı; ünsiyyət və liderlik; uğursuzluqdan qorxmamaq və ondan öyrənmək; ömürboyu öyrənmək, öyrəndiyini unudub yəni-dən öyrənmək üçün maraq və motivasiya.

Bu baxımdan, yeni biliklərin daima yaradıldığı və elmi fəaliyyətin mərkəzində dayanan tədqiqat yönümlü mühitdə tədris olduqca vacib rol oynayacaq.

Nəzəri fizik Riçard Feynman bir dəfə elmin “qənaətbəxş bir cəhətlə fəlsəfəsi” olduğunu söylədi, yəni elm qeyri-müəyyənliklə üzləşmək və bilinməyənləri qəbul etməkdir.

Tələbələrımız, məzunlarımız və vətəndaşlarımız bu elmi düşüncəni qeyri-müəyyən dünyamıza gətirməlidirlər.

Bu gün texnologiyalar dəyişikliklərin əsas hərəkətverici qüvvəsinə çevrilir. Sizin fikrinizcə, gələcəkdə təhsil proqramlarını kim

YENİ tədris ilinə hədəflərlə

Emin Əmrullayev “Bilik günü”nü Şuşa şəhəri 1 nömrəli tam orta məktəbdə qeyd edib

Məktəb yalnız biliklərin ötürülməsi deyil, həm də vətənpərvərlik, milli dəyərlərə hörmət formalaşdıran mühitdir

Sentyabrın 15-də Şuşa şəhəri 1 nömrəli tam orta məktəbdə “Bilik günü”nə həsr olunmuş tədbir keçirilib.

Tədbirdə elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev, Şuşa rayonunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimov, Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğu İdarəsinin direktoru Tural Novruzov, Qarabağ Regional Təhsil İdarəsinin müdiri Sənan Mənsimli, şəhid ailələrinin üzvləri, məktəb kollektivi, şagirdlər və valideynlər iştirak edib.

tirak ediblər.

Tədbir Dövlət himninin səsləndirilməsi və şəhidlərin xatirəsinin bir dəqiqəlik sükutla yad edilməsi ilə başlayıb.

Şuşa şəhəri 1 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Səbinə Gözəlova giriş nitqi ilə çıxış edərək müəllim və şagirdləri yeni dərs ili mü-nasibətilə təbrik edib, məktəbin 227 şagirdlə yeni tədris ilinə başladığını bildirib.

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev çıxışında məktəbin qədim tarixi və rəmzi əhəmiyyətinə toxunaraq müəllim və şagirdlərin üzərinə düşən məsuliyyəti qeyd edib. Nazir

bildirib ki, məktəb yalnız biliklərin ötürülməsi deyil, həm də vətənpərvərlik, milli dəyərlərə hörmət formalaşdıran mühitdir. Emin Əmrullayev çıxışının sonunda müəllim və şagird heyətinə uğurlar arzulayıb, təhsil sahəsində islahatların davam etdiriləcəyini diqqətə çatdırıb.

Şuşa rayonunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimov çıxış edərək məktəb kollektivini və şagirdləri yeni dərs ilinin başlanması münasibətilə təbrik edib, Şuşada bərpa olunan təhsil infrastrukturunun önəmini vurğulayıb.

Tədbir məktəblilərin hazırladığı bədii hissə ilə davam etdirilib.

Elm və təhsil naziri Xıdırli kənd tam orta məktəbində olub

Sentyabrın 15-də elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev Ağdam rayonunda yerləşən Ayköl Manas adına Xıdırli kənd tam orta məktəbində olub.

Ərazilərimiz işğaldan azad edildikdən sonra bu il ilk dəfə tədris prosesinə başlayan məktəbdə nazir dərslər gedişatını izləyib, şagird və müəllim heyəti ilə görüşüb.

Görüş zamanı Emin Əmrullayev şagirdləri yeni dərs ilində uğurlar əldə etməyə, müəllimləri isə gənc nəslin bilik və bacarıqlarının inkişafına töhfə verməyə səsləyib. Nazir həmçinin işğaldan azad edilmiş bölgələrdə təhsil infrastrukturunun yenidən qurulmasının önəmini vurğulayıb.

Qeyd edək ki, 528 şagird yerlik tam orta məktəbin təməli 2024-cü ilin aprelində Azərbaycan və Qırğızistan prezidentləri tərəfindən qoyulub. Xıdırli kənd tam orta məktəbində 2025-2026-cı tədris ilində 123 şagird təhsil alacaq. Onlardan 11-i birinci sinif şagirdidir, 9 uşaq isə məktəbəhazırlıq qruplarında təhsilə cəlb olunub.

Minimal bal toplaya bilməyən məzunun diplomuna görə universitet məsuliyyət daşıyır

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev AzTV-nin “Hədəf” verilişinin qonağı olub. Verilişdə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə tədris fəaliyyətinin təşkili istiqamətində görülən işlər, Qarabağ Universitetinin tədris və elmi fəaliyyətinin təşkili, xaricdə təhsil proqramları, eləcə də ictimaiyyət üçün əhəmiyyət kəsb edən digər məsələlər ətrafında geniş müzakirələr aparılıb.

Elm və təhsil naziri "Hədəf" proqramında

Böyük Qayıdış çərçivəsində fəaliyyət göstərən məktəblərdə hazırda müəllim çatışmazlığı yoxdur

Qarabağa qayıtmaq müqəddəs bir işdir və müəllimlər böyük həvəslə orada dərslər keçmək istəyirlər. İlk dəfə Ağaliya köç olanda oradakı məktəbdə bizim 12 müəllim yerimiz var idi, amma bu yerlər üçün 800-dən artıq müraciət daxil olmuşdu. Sistem olaraq müəllimlərin Qarabağa gəl-

məsi üçün iki meyara əsaslanan müəyyən mexanizm var. İlk olaraq geri qayıdanlar arasında müəllimlər varsa, onlar işə götürülür. Çünki bu müəllimlər həmin kəndlərdə yaşayacaq, uzun müddət burada işləyəcək və yaşayış yeri ilə təmin olunurlar. İkinci olaraq yerli əhali arasından seçilir.

Əgər müəyyən kəndin əhalisi arasında müəllim yoxdursa, qonşu kəndlərdə yaşayan namizədlərə baxılır və yerlər onlara verilir. Əgər bu imkanlar da yetərli deyilsə, həmin yerlər müsabiqə əsasında doldurulur. Bir çox hallarda isə yerli kontekstdə problemi həll etmək mümkündür. Proses uğurla davam edəcək. Əminliklə deyə bilərik ki, “Böyük Qayıdış” Proqramı çərçivəsində fəaliyyət göstərən hər hansı bir məktəbdə müəllim problemi yoxdur.

Qarabağ Universiteti Xankəndidə elmi-tədqiqat və tələbə potensialını gücləndirir

Qarabağ Universiteti Xankəndi şəhərinin inkişafında əsas yerlərdən birini tutur. Bu il universitetdə təxminən 2216 tələbə təhsil alacaq. İnzibati heyət və tələbələr birlikdə şəhərdə və universitetin ətrafında 2500-dən artıq insan yaşayacaq və fəaliyyət göstərəcək. Universitetin tibb və sağlamlıq elmləri fakültə-

sində təhsil alan tələbələr mühəndislik, musiqi və inşaat, sosial və dəqiq elmlər üzrə biliklərini birləşdirə bilərlər. Bu yanaşma həm müəllimlərin, həm də tələbələrin peşə inkişafını dəstəkləyir. Fakültədə həm texnologiya, həm də humanist dəyərlərə əsaslanan əməkdaşlıq mühiti yaradılıb. Tədqiqat yönümlü ku-

rikulum tətbiq edilir və fakültəni bitirən şəxslər müasir elmi biliklərə və praktik bacarıqlara yiyələnirlər. Universitetdə müxtəlif tədqiqatların aparılması Qarabağ Universitetinin elmi potensialını artıracaq və onu nüfuzlu təhsil müəssisəsi kimi formalaşdıracaq. Xankəndidə Qarabağ Universitetinin Kliniki binası və Tibb və Sağlamlıq elmləri fakültəsi fəaliyyət göstərir, tələbələr burada həm tədris, həm də praktiki biliklərini inkişaf etdirir.

Azad edilmiş ərazilərdə məktəblərin bərpası və köçkün məktəblərinin integrasiyası planlı şəkildə aparılır

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə təhsil proseslərində, əsasən, məktəblərin yenidən qurulması istiqamətində işlər aparılır. Mətbuatdan izləyən insanlar, əsasən, prosesin “üst tərəfini” görür, lakin arxasında kifayət qədər ciddi iş aparılır. Regional strukturlar, xüsusilə müəllimlər və digər əməkdaş-

lar bu işlərin icrasında fəal iştirak edirlər. Bu proses bir gündə başa çatmur və plana uyğun olaraq binalar, evlər və digər infrastruktur layihələri mərhələli şəkildə həyata keçirilir.

Ağdam, Şuşa, Xankəndi və digər bölgələrdə müvafiq qurumlarla birlikdə müəllimlərin mənzil təminatı və iş yer-

ləri təmin edilir. Geri qayıdan müəllimlər dərhal müvafiq qruplara daxil edilir və onların mənzil və iş məsələləri həll olunur. Məcburi köçkün məktəblərinin bəziləri digər məktəblərin daxilində fəaliyyət göstərirdi üçün bu məktəblərin yenidən integrasiyası və yerli məktəblərlə uyğunlaşdırılması prioritetdir. Məqsəd qayıdış olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə müəllimlərin və şagirdlərin təhsil prosesinə fasiləsiz qoşulmasını təmin etməkdir.

Bəzi hallarda universitetlərdə diplomlar mərhəmət hissi ilə verilir

Diplom verən ali təhsil müəssisəsi məzunun bilik səviyyəsinə görə məsuliyyət daşıyır. Əgər ölkədəki ali təhsil müəssisəsinin pedaqoji fakültəsi bitirən şəxs müəllimlərin iş qəbulu (MİQ) imtahanında heç olmasa minimal bal toplamırsa, sual yaranır: o diplomu verən müəssisə məsuliyyət daşıyır, ya yox? Bəzi hallarda universitetlərdə diplomlar sadəcə olaraq bəzən mərhəmət hissi ilə, kimləsə üz-üzə gölməmək, hay-küylə üzlənmək üçün verilir. Sonra həmin məzun minimal bal toplamadıqda bunun məsuliyyəti həmin ali təhsil müəssisəsinin üzünə düşür. Bunu ört-basdır etmək düzgün deyil.

Şagird sıxlığını azaltmaq üçün yeni məktəblər açılır, resursların istifadəsi optimallaşdırılır

Bəzi rayonlarda resursların səmərəli istifadəsi üçün tədbirlər görülür. Bakının Binə qəsəbəsi kimi ərazilərdə şagird sıxlığı var. Əvvəllər mövcud olan problemlərin bir hissəsi artıq yaxşılaşdırılıb. Bununla belə, hələ də şagird sıxlığı olan ərazilər mövcuddur, yeni tədris ilinin başlanması ilə artıq bir neçə məktəb istifadəyə verilib. Resursların düzgün istifadəsini təmin etmək üçün optimallaşdırma tədbirləri görülür.

Ölkəmizdə son illər təhsildə yüksək nailiyyətləri görürük

Firudin QURBANOV:

“Ölkəmizdə son illər təhsildə yüksək nailiyyətləri görürük. Bir çox istiqamətlərdə təhsilin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi STEAM layihəsi kimi müasir tədris texnologiyalarının tətbiqinə imkan yaradır. Bunların nəticəsi olaraq şagirdlərimizin yüksək nailiyyətlərini qeyd etmək lazımdır. Keçən tədris ilində şagirdlərimiz beynəlxalq olimpiadalarda 50 medal qazanıblar. Bunların 5-i qızıl medaldır”.

Sentyabrın 15-də Abşeron rayonunun Saray qəsəbə M.Ələkbərov adına 1 nömrəli tam orta məktəbində “Bilik günü” münasibətilə tədbir keçirilib.

Tədbirdə elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov, Abşeron RİH başçısının müavini - İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri Gülnar Rəhimova, Abşeron-Xızı Regional Təhsil İdarəsinin müdür müavini Aynur Rüstəmov və məktəbin şəhid məzunlarının valideynləri iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edən Firudin Qurbanov əlamətdar günün münasibətilə müəllim və şagirdləri təbrik edərək bildirib ki, yeni dərs ili hər bir şagird üçün bilik qazanmaq, dünyagörüşünü artırmaq və gələcək uğurlara doğru addımlamaq istiqamətində yeni imkanlar açır.

Nazir müavini məktəbin şəhid məzunlarının valideynlərinə hörmət və ehtiramını ifadə edərək üzünü şagirdlərə tutaraq deyib: “Biz ölkənin suverenliyini, müstəqilliyini bərpa etdik və bundan sonra onu qoruyub saxlamaq lazımdır. Bu

Nazir müavini Saray qəsəbəsi 1 nömrəli tam orta məktəbdə “Bilik günü”ndə iştirak edib

o qədər də asan məsələ deyil. Bunu edənlər sizlər olacaqsınız. Bu gün siz uşaqsınız, sabah xalqın layiqli nümayəndələri olacaqsınız və ölkənin uğurlu inkişafı sizin necə formalaşmadığınızdan asılı olacaq. Bizim vəzifəmiz odur ki, ölkənin gələcək inkişafını, onun modeləşdirilməsini təmin edək. Bu istiqamətdə ölkə başçısı tərəfindən çox böyük işlər həyata keçirilir”.

Sonra Abşeron RİH başçısının müavini - İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri Gülnar Rəhimova və Abşeron-Xızı Regional Təhsil İdarəsinin müdür müavini Aynur Rüstəmov çıxış edərək “Bilik günü” münasibətilə müəllimləri və şagirdləri təbrik ediblər.

Məktəbin ötən tədris ilində əldə etdiyi nailiyyətlər də tədbir iştirakçılarının diqqətinə çatdırılıb.

Tədbirdə məktəb şagirdlərinin ədəbi-bədii kompozisiyası və musiqili çıxışları təqdim olunub, birinci sinif şagirdləri ilk dəfə sinif otaqlarına qədəm qoyublar.

Hökməli məktəblilərinə “Bilik günü” hədiyyəsi

Ölkənin ümumtəhsil müəssisələrində bu il 130 mindən artıq uşaq birinci sinfə gedir. Onlardan 144 nəfəri Hökməli qəsəbə tam orta məktəbində oxuyacaq. Məktəb “NEQSOL Holding”in maliyyəsi ilə xüsusi dizaynla müasir tələblərə uyğun tikilib. Uşaqların “Bilik günü” təntənə ilə başlayıb. Onları təbrik etməyə elm və təhsil nazirinin müavini İdris İsayev, “NEQSOL Holding Azərbaycan” ofisinin rəhbəri İmran Əhmədov, Abşeron Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Abdin Fərzəliyev də qatılıblar.

Nazir müavini İdris İsayev bildirib ki, bu gün əlamətdar gündür. Birincilər bu günü səbəsliliklə gözləyirdilər. Çünki ilk dəfə sinif otaqlarına girəcək, məktəb həyatına qədəm qoyacaqlar: “Hər şagirdimiz başa düşür ki, təhsil onların həyatlarında mühüm rol oynayır. Təhsil, ümumiyyətlə, cəmiyyətimizin inkişafında mühüm rol oynayır”.

İdris İsayev əlavə edib ki, Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın diqqət və qayğısı nəticəsində təhsil sahəsində siyasət uğurla davam etdirilir, bir sıra dövlət proqramları icra olunur. Nəticədə təhsilə əlçatanlıq

genişlənib, təhsilin əhatəliliyi yüksəlib. Təhsil standartları beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılıb və sənədlər əsasında məzun proqramları formalaşdırılıb, yeni təhsil texnologiyalarından istifadə olunur. Təbii ki, təhsilin infrastrukturunu da müasirləşdirilib və hər il yeni məktəblər istifadəyə verilir.

Nazir müavini təbrikində müəllimləri də unutmayıb: “Biz müəllimlərimizin də əməyini qiymətləndirməliyik. Onlar uşaqlarımıza sadəcə dərs vermir, onlara qayğı göstərir, həyata hazırlayırlar”.

İ.İsayev əlavə edib ki, təhsil mühtinin formalaşması, keyfiyyətli

yətli təhsilin təşkili üçün valideynlərin də üzərinə vacib məsuliyyət düşür.

Abşeron Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Abdin Fərzəliyev çıxışında qeyd edib ki, bu il Abşeronda 150 şəhid övladı oxuyur, onlardan 16 nəfəri bu il məktəbə gedir.

“NEQSOL Holding Azərbaycan” ofisinin rəhbəri İmran Əhmədov “Bilik günü” təbrikində deyib: “Təhsilin ayrı-ayrı pillələrində fəaliyyətimizi təşkil etmişik. Təhsilin İnkişafı Fondu ilə əməkdaşlıq edərək qızların təhsilinə dəstək verən layihələrdə yaxından iştirak edirik. Yaşat Fondu ilə təhsil sahəsində iş

göstürük və hesab edirik ki, bu, bizim borcumuzdur, biz bununla qınur duyuruq”.

Qonaqlara məlumat verilib ki, bu il məktəbdən məzun olan 45 şagirddən 33-ü tələbədir. Onlardan biri - Gülnarım Əliyeva 646 balla Bakı Dövlət Universitetinin “Hüquqşünaslıq” ixtisasına qəbul olub.

Məktəbin şagird və müəllimləri də “Bilik günü” təbrikinə qoşulub, yaradılan şəraitə görə təşəkkür ediblər.

Tədbirdən sonra qonaqlar müasir cihazlarla təchiz edilən STEAM, kimya kabinetləri ilə tanış olublar.

Ruhiyə DAŞSALAHLI

Yeni dərs ili hər bir şagird üçün bilik və inkişaf imkanlarını artırır

Yenilənən Sumqayıt şəhər 36 nömrəli tam orta məktəbində “Bilik günü”

Sentyabrın 15-də “Bilik günü” münasibətilə Sumqayıt şəhər 36 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbində tədbir keçirilib.

Tədbirdə elm və təhsil nazirinin müavini Kənan Kərimzadə, Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Zakir Fərəcov və Abşeron-Xızı Regional Təhsil İdarəsinin müdiri İlham Abdullayeva iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edən Kənan Kərimzadə “Bilik günü” münasibətilə bütün müəllim və şagirdləri təbrik edərək bildirib ki, yeni dərs ili hər bir şagird üçün bilik və inkişaf imkanlarını artırır.

Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin

başçısı Zakir Fərəcov və Abşeron-Xızı Regional Təhsil İdarəsinin müdiri İlham Abdullayeva çıxış edərək “Bilik günü” münasibətilə müəllim və şagirdlərə təbriklərini çatdırıblar.

Tədbir məktəblilərin ədəbi-bədii kompozisiyası və 1-ci sinif şagirdlərinin musiqili çıxışı ilə davam edib.

Birincilər ilk addımlarını yeni məktəbdə atdılar

“Bilik günü” yeni başlanğıcları, yeni məqsədləri, yeni arzuların doğulduğu bir gündür. Paytaxtdakı 151 nömrəli tam orta məktəbin müəllim-şagird kollektivi üçün xüsusilə bu gün iqləq sevinclidir. Belə ki, bu gündən məktəbin yeni istifadəyə verilən binası qapılarını şagird və müəllimlərin üzünə açib.

Açılış mərasimində elm və təhsil nazirinin müavini Həsən Həsənlı, Nəsimi Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının səlahiyyətlərini müvəqqəti icra edən Zahir Xəlilov, RİH başçısının birinci müavini Gülnarə Verdıyeva, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin sektor müdiri Ziyət Əmirova, şagirdlər, müəllimlər və valideynlər iştirak edirdilər.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin oxunması ilə başlayan tədbirdə daha sonra şəhidlərimizin öz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi. Təhsil ocağının direktor əvəzi Salehə Məmmədova tədbiri açaraq bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın təhsilə olan xüsusi diqqəti və qayğısı sayəsində Azərbaycanın hər yerində müasir məktəblər tikilir. Fərsətdən istifadə edərək

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya bütün pedaqoji kollektiv adından dərin minnətdarlığımızı bildiririk.

Çıxış üçün söz alan elm və təhsil nazirinin müavini Həsən Həsənlı bu tədris ilinin məktəbin müəllim və şagird kollektivi üçün daha əlamətdar hadisə ilə yadda qalacağını bildirdi: “Bu ilki “Bilik günü” sizin üçün xüsusilə əlamətdardır. Yeni dərs ilinə təkə yeni ümidlərə deyil, həm də yeni, ən müasir standartlara cavab verən məktəb binasında başlayırınsız. Ölkə başçısı İlham Əliyev tərəfindən 2025-ci ilin “Konstitusiyası və Suverenlik İli” elan edilməsi hər bir Azərbaycan vətəndaşı üçün qürur mənbəyidir və bu gün II-XI siniflərdə ilk dərslər “Konstitusiyası və Suverenlik İli” mövzusunda həsr olunub. Xüsusilə bu il birinci sinf qədəm qoyacaq şagirdlərimizin “Konstitusiyası və Suverenlik İli”ndə məktəbə başlamaları qürurvericidir. Mən deyirdim ki, bu, onların taleyinin ən gözəl başlanğıcıdır. İldən-ildə məktəblərimizin nəticələrinin, uğurlarının artdığını görürük. Xalqımız müstəqil, azad

və firavan yaşayır. 30 ildən artıq işğal altında olan torpaqlarımız Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Müzəffər Ordumuzun qəhrəmanlığı sayəsində azad olunub. Biz şəhidlərin əziz xatirəsini hər zaman ehtiramla anır, qazilərimizə cənəsağılı arzulayırıq. Bizim ölkəmizdə təhsilin inkişafı dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir”.

Nazir müavini dövlət başçısı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə təhsil sahəsində ardıcıl və məqsədyönlü islahatların həyata keçirildiyini diqqətə çatdırıb.

Həsən Həsənlı çıxışının sonunda “Bilik günü” və yeni tədris ilinin başlanması münasibətilə məktəbin şagird və müəllim kollektivlərini, valideynləri təbrik edərək onlara uğurlar arzuladı.

Tədbir şagirdlərin ifasında şeir, rəqs, musiqi nömrələri ilə davam etdirildi.

Sonra yeni dərs ilinin ilk zəngi çalındı. Nazir müavini və digər qonaqlar məktəbdə yaradılmış şəraitlə yaxından tanış oldular.

Samirə KƏRİMOVA, Foto: Kənan QAFAROV

Yeni təhsil müəssisəsi ətraf yaşayış məntəqələrinin şagirdlərinin də keyfiyyətli təhsilə çıxışını təmin edəcək

Qusarın Cibir kəndində yeni məktəb binası istifadəyə verilib

Sentyabrın 15-də Qusar rayonunun Cibir kəndində inşası tamamlanan 264 şagird yerlik yeni tam orta ümumtəhsil məktəb binası istifadəyə verilib.

“Azərbaycan müəllimi” xəbər verir ki, tədbirdə Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbəri Mətin Kərimli, Qusar Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Sahir Məmmədov, Milli Məclisin deputatı Azər Badamov, Quba-Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinin

müdiri Coşqun Əliyev, təhsil sektorunun əməkdaşları, müəllimlər, şagirdlər və valideynlər iştirak ediblər.

Müasir təhsil standartlarına uyğun inşa edilən məktəb binası şagirdlərin yüksək səviyyədə təhsil alması üçün zəruri olan bütün şəraitlə təmin olunub. Yeni təhsil müəssisəsində geniş və işıqlı sinif otaqları ilə yanaşı, laboratoriyalar, çağırışqədərki hazırlıq, əmək təlimi və informatika kabinetləri

fəaliyyət göstərəcək. Məktəbdə həmçinin 84 yerlik akt zalı, geniş idman zalı, kitabxana, yeməkhana və açıq idman meydançası da şagirdlərin ixtiyarına verilib.

Bundan əlavə, təhsil müəssisəsində məktəbəqədər hazırlıq üçün xüsusi otağın mövcudluğu kənddə təhsilin bütün pillələrinin kompleks şəkildə təşkilinə imkan yaradacaq.

Yeni təhsil müəssisəsi təkə Cibir kəndinin deyil, həm də ətraf yaşayış məntəqələrinin şagirdlərinin keyfiyyətli təhsilə çıxışını təmin edəcək. Bu isə uşaqların intellektual, fiziki və sosial inkişafına mühüm töhfə verəcək, kəndin ümumi təhsil səviyyəsinin yüksəldilməsinə şərait yaradacaq.

QƏRBİ AZƏRBAYCAN BİZ QA YIDA CAĞIQ!

Dərələyəz mahalının mikrocoğrafi adlarının-etimoloji təhlili

Qərbi Azərbaycanın anatomik leksikasında Dərələyəz mahalına məxsus mikrocoğrafi adların da xüsusi yeri vardır və əgər bu bölgənin mikrotoponimlərinin öyrənilməsinə maraq ölkəmiz müstəqillik qazandığı illərdən sonra başlamışdırsa mikrotoponimlərin toplanması, araşdırılması, sistmə salınması demək olar ki, unudulmuş, tarixi-etimoloji istiqamətdə tədqiqi açıq vəziyyətdə qalmışdır. Mikrotoponimik vahidlərin tədqiqinin spesifik cəhəti onunla şərtlənir ki, bu sahə ilə bağlı təkə linqvistoloqlar deyil, tarixi və coğrafiyaçı alimlər də məşğul olurlar. Onu da xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, mikrocoğrafi adların araşdırılması ilə peşəkar tədqiqatçılarla bərabər xalqın bütün təbəqələri maraqlanıv və öz yaşadıqları kəndlərin, yurd-yuvaların, el-obaların ərazisində tarixən mövcud olmuş kiçik məkan, obyekt adlarının mənşəyi, semantikasi, etimologiyası ilə bağlı inanılmaz fikirlər, düşündürücü mühakimələr irəli sürə bilirlər. Oudur ki, bizim nəzərimizə görə, müəyyən bir bölgənin mikrotoponimləri də ayrı-ayrı semantik qruplar üzrə sistemli şəkildə toplanmalı və onlar haqqında elmi dəyər, əhəmiyyəti ilə diqqəti cəlb edən monoqrafik əsərlər yazılmalıdır. Mikrotoponimlərdə olduğu kimi, kiçik coğrafi məkana məxsus onimlər də xalqımızın tarixi coğrafiyasını, dilini min illərin keçməkeşindən günümüzə qədər qoruyub saxlayan söz kitabələri kimi olduqca qiymətli dir. Kiçik coğrafi vahidlərin öyrənilməsi hər hansı bir xüsusi adın izahı ilə məhdudlaşb qalmaz, hər bir onimin alt qatında Azərbaycan xalqının etnogeneji, etnolinqvistikası dilimizin tarixi keçmişə yataqla onları tarixi-etimoloji istiqamətdə öyrənməkdə qlobal axtarışların nəticəsi kimi xüsusi dəyər kəsb edir. Bu vaxta qədər Azərbaycan ərazisində mövcud olan mikrocoğrafi adlarla bağlı xüsusi tədqiqat işi meydana çıxmamışdır, yəni Azərbaycan türkünə məxsus ayrı-ayrı bölgələrin, rayonların, kəndlərin, şəhərlərin ərazilərində yaranmış kiçik coğrafi adların toplanması, sistemli şəkildə ümumiləşdirilərək elmi əsərlərin ortaya qoyulması unudulmuşdur. Düzüldür Qərbi Azərbaycann Dərələyəz, Ağabala, Şorayel, Verdibasar, Göyçə, Zəngibasar, Zəngəzur bölgələrinin makrotoponimləri müxtəlif aspektlərdən öyrənilsə də, bu baxımdan mikrocoğrafi adların taleyi gə-tirməmişdir. Vaxtilə filologiya elmləri doktoru, professor, Əməkdar elm xadimi, görkəmli ictimai-siyasi xadim Həsən Mirzayev doğulub boya-başa çatdığı Dərələyəz mahalının ərazisində mövcud olmuş kəndlərdən mikrocoğrafi adları keçən əsrin 80-ci ilin ortalarından toplansa da, müəyyən qruplar şəklinə salsa da, minlərlə mikrotoponimin mənşəyi, semantikasi, tarixi-etimoloji təhlili ilə bağlı araşdırma aparmamış və bu zəhmət tələb edən işi özünün qeyd etdiyi kimi, gələcək tədqiqatçıların ixtiyarına buraxmışdır. Hazırda bizim əlimizdə mərhum professorun 2004-cü ildə “Elm” nəşriyyatında çap etdirdiyi “Qərbi Azərbaycanın Dərələyəz mahalı” adlı monoqrafiyası var. Bu irihəcmli və fundamental monoqrafiyada Dərələyəz mahalının kəndlərinin ayrı-ayrılıqda ərazilərində mövcud olmuş tayfa, sülalə, nəsil, məhəllə, qəbiristanlıq, abidə, ziyarətgah, kaha, zağa, yurd, dağ, qaya, dərə, təpə, gödik, yol, bərə, arxac, keçid, aşırım, kövşən, biçənək, əkin, örtüş, qoruc, meşə, bulaq, çay, göl adları kimi onomastik vahidlərdə öz əksini tapmışdır. 2004-cü ildən keçən zaman kəsiyindən indiyə kimi bu böyük alimin topladığı mikrotoponimlər nə dilçilik, nə tarixi, nə də coğrafi aspektdən yəni, 3 elmin sintezindən keçirilərək tədqiqat obyektinə çevrilməmişdir. Biz bu məqaləmizdə yalnız, Dərələyəz mahalının kəndlərinin ərazilərində tarixən mövcud olmuş mikrotoponimlərin mənşəyini, semantikasını, etimologiyasını, qrammatik tərkibini, yayılma areallarını öyrənməyi qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Məsələn, Dərələyəz mahalının Əzizbəyov rayonunda Gomur kəndi ərazisində mikrotoponimlər mövcud olmuşdur ki, onlardan 3-ü Alban Vəngi, Alban kilsəsi, Alban daşları onimləri analitik üsulla yaranmış və ən qədim türk mənşəli Alban tayfasının adını özündə yaşadır.

Alban tayfalarının ad qazanması sivilizasiyalı cəmiyyətin məhsulu olub, e.ə. I əsrdən çox-çox qabaqkı dövrlərdə yaranmışdır. Türkcələrdə yəvadelli dillərdə müəyyən fonetik dəyişikliyə uğramasına baxmayaraq Alban etnotoponimi mənə və məzmununu dəyişməz şəkildə saxlamışdır ki, bu da alt kateqoriyasına aid olan xüsusi isimlərin əsas xüsusiyyətlərindəndir və bu xüsusiyyətlər daha çox özünü ümumi sözlərin xüsusi adlara transformasiyası prosesində göstərir. Professor N.Hüseynli və tədqiqatçı Y.Məmmədova doğru olaraq yazırlar ki, “Ad kateqoriyasında inikas olunan fikir idrak-kommunikasiya prosesinə dil vahidləri, xüsusi halda sözlər vasitəsilə daxil olur. İnkişaf prosesində ilk dəyişikliyə məruz qalan da məhz sözlər olur. Adın maddi örtüyü dəyişsə də, onun məzmunu və həcmi öz nisbi dayanıqlığını saxlayır. Buna görə də sivilizasiya mühitinin və linqvistik əmələlərin əvəzlənməsi prosesində onların mənşəcə kimə aid olması məsələsi öz həllini tapmış olur. Başqa sözlə, onun sayəsində etnosun sivilizasiyası, dili və etnodünyağortuşu arasında total əlaqə qurulur. Məhz bu totalıq etnosun genetik xüsusiyyətlərinin daşıyıcısı rolunda çıxış edir. Total məzmunu malik olan adlar etnosun genetik kodudursa, onların maddi örtüyü olan sözlər sosial-psixoloji kodudur.

Tarixi prizmadan yanaşdıqda mənbələr əsasında Alban etnoniminin ilk dəfə Roma ensiklopedisi Plinin, ondan bir qəbər sonra II əsrdə məşhur yunan coğrafiyasınısı Qlavdi Ptolomeyin əsərlərində təsadüf edirik ki, burada həmin etnonim Albana şəklində qeyd edilmiş və onun paytaxtının Qəbər şəhəri, “Kabalaka” şəklində olduğu göstərilmişdir. Ptolomeyin göstərdiyi Albaniyadakı 29 toponimin demək olar ki, hamısı türk mənşəli adlar idi. Coğrafi prizmadan yanaşdıqda belə məlum olur ki, Azərbaycanın əksər bölgələrində türkdilli xalqlar yaşayan indiki ərazilərdə Alban komponentli yüzlərlə yer-yurd adları vardır və bu etnonimin yayılma arealları Avropanın da müəyyən ərazilərinə ehatə edir. Erkən orta əsrlərdə Azərbaycanda Albaniya adlı dövlətin də (V əsr) mövcudluğu hamımıza yaxşı məlumdur.

Dilçilik aspektindən yanaşdıqda Alban etnoniminə xeyli sayda məqalə və əsərlərin həsr edildiyinin şahidi oluruq. Bu əsərlərdə “Çağdaş Alban” tayfa adının “Kitabi Dədə Qorqud” dastanlarında b-p qohum samit əvəzlənməsi ilə “Alpan” şəklində işləndiyi və adın “Alp” və “an” komponentlərindən törəndiyi “igid, cəsur, şücaətli xalq” anlamında yozulduğu göstərilmişdir. Bizim nəzərimizə, bu etimoloji təhlil özünü doğrultmur, düşündürük ki, bu ad müəkkəb quruluşu malik olub “Al” və “ban” komponentləri əsasında formalaşmış və hər iki leksik vahid qədim və müasir türk dillərində işlənməkdədir. Hazırda 25dən çox qohum türkcələrdə al sözünün 3 omonim şəklində çıxış edir: 1) al qırmızı; 2) hiyləgərlik; 3) almaq, götürmək. Bu mənələrin 2-ci və 3-cüsü etnonim yaradıcılığı üçün xarakterik deyil, 1-ci mənə isə rəng bildirmə anlamında ta qədim dövrlərdən çağdaş zamanımıza qədər 9 mənə bildirmişdir: 1)Azərbaycan, türk, qumuq, noqay, Krım tatarları, bozqurd, uyğur, qaqauz, əsgə türk, Kaşğarının “Quran”ında “al” sözü qırmızı mənəsində, qədim türkcədə, “açıq qırmızı” mənəsində, türk tatar, noqay, başqurd “narıncı” mənəsində, Osmanlı türkcəsində, qaqauz dilində “narıncı rəngli ipək parça” mənəsində, Mahmud Kaşğarının “Divani lügəti-it-türk” əsərində işlənməmişdir. Göründüyü kimi Alban etnoniminin 1-ci komponentində işlənən “al” sözü xaric türk mənşəlidir. 2-ci komponentdəki “ban” sözünə gəldikdə isə çoxsaylı mənbələr əsasında dəyər bilirik ki, bu leksik vahid çoxmənalılıq xüsusiyyətinə malik olub 9 anlamı özündə ehtiva etdirir. Fonetik baxımdan

Mahirə HÜSEYNOVA,
Filologiya elmləri doktoru, professor

Azərbaycan dilinin dialekt və şivələrində “ban” şəklində işlənən bu söz eyni fonetik tərkibdə türk, qaqauz, krım-tatar, qaraqalpaq, osmanlı, qumuq dillərində də işlənir. “B-p-m-g-g” səs əvəzlənmələri ilə digər türk dillərində də çıxış edir. Göstərdiyimiz türkcələrdə “Ban” sözünün əsas mənası “cardağ” anlamı bildirməsidir. Bu söz hələ 5000 il bundan əvvəl mövcud olmuş Şumercədə “böyük”, “nəhəng”, “yəkə” sinonim mənələni bildirmiş və həmin anamlar bu gün də əksər türkcələrdə qorunub saxlanmışdır. Beləliklə bizim nəzərimizə Alban etnotoponiminin mənası “qırmızı kirəmitli dağlarda yaşayan xalq” anlamında etimolojişəldirmək daha məntiqli səslənir. Albanların Azərbaycan ərazisində türkmənşəli əsas yerli sakin kimi yaşamaları barədə tarixşünaslıqda çox geniş və doğru düşgün məlumatlar əks olunduğundan burada əhatəli danışmağı lazım bilmirik.

Dərələyəz mahalının Keşkend rayonu ərazisində yüzlərlə onomastik vahidlər informatorlardan toplanmışdır ki, onların içərisində sintaktik üsulla tarixən formalaşmış “oğuz üzü kaha” mikroetnotoponimində diqqəti cəlb edir.

Tarixdən məlumdur ki, ən qədim türklər hələ eradan çox-çox əvvəllər qəbilə və tayfa birlikləri şəklində olmuş və onlar 2 qrupa – oğuz və qıpçaq qollarına bölünmüşlər. Əslində oğuz toponimi qədim türk tayfa birliyinin adı ilə bağlı yaranmışdır. “Orxon Yenisey” abidələrində “oğuzbudun” yəni “oğuz xalqı” söz birləşməsi şəklində adıçəkilən bu tayfanın XI əsrdə M.Kaşğarının qeydinə görə 22 və XIII əsrdə Rəşidəddinin yazdığına görə isə 24 boyu olduğu oğuzxan nəslinin törəmələri kimi göstərilir.

IX əsrdə oğuz etnosları “Bozok” və “Uçok” adları ilə 2 böyük qrupa bölünmüşdür. Onların əsas hissələri IX əsrin sonu X əsrin əvvəllərində Sırdəryanın orta və aşağı axarı və Emba ilə Ural çayları arasındakı dəmiyə torpaqlarda Şimalda Valqaya, hətta Dona qədər cənub qərbdə Maqışlağa, qərbdə isə Xəzər dənizinə kimi geniş ərazidə yaşayırdı. Tarixi mənbələrdən belə məlum olur ki, orta əsrlərdə bu ərazilərdə Oğuz dövləti fəaliyyət göstərirdi.

X əsrdə islam dinini qəbul edən oğuzlar şərq dövlətləri arasındakı karvan yolunun üstündə yaşadıqlarına görə onlar güclü ticarətlərlə məşğul olmuş, XI əsrin əvvəllərində bir qisim Səlcuqların başçılığı ilə Xorasandan Cənubi və Şimali Azərbaycana, İraqa, Türkiyəyə, Suriyaya, digər böyük bir qismi isə Aral gölü və Xəzər dənizinin şimalından Şərqi Avropaya köç etmişlər. X əsrin axırlarında bolqarlar, peçeneklər, xəzərlərlə qaynayıb-qarışan Oğuz tayfalarının adı ilə bağlı Suriyada türkmənlər yaşayan ərazidə, Türkmənistanda, Türkiyədə, Şimali Qafqazda, Moldaviyada, Əfqanıstanda xeyli sayda paralel yer-yurd adlarına təsadüf edirik. Oğuzlar ta qədim dövrlərdən heyvandarlıq təsərrüfatı ilə daha çox məşğul olurlarına görə belə güman etmək olar ki, bu etnonimin mənası “qoyunun və yaxud inəyin ilk ağız südü” deməkdir. Bu

qida oğuzların yemək mədəniyyətində olduqca mühüm yerlərdən birini tutmuşdur. Dərələyəz mahalının bütün bölgələrində, o cümlədən indiki Ermənistanın əksər yerlərində oğuz tayfa adı ilə ifadə olunan xeyli sayda mikrotoponimə rast gəlmək olur ki, bunlardan kəmiyyətə 20-dən çoxu Dərələyəz kəndlərinin payna düşür.

Qovuşuq kəndi Dərələyəz mahalının ən qədim kəndlərindən biri kimi çoxlu sayda mikroetnonimik mənzərəni öz ərazisində yaşatmaqda idi və onlardan biri də Oğuz tayfasından çıxmış Xalac boyu idi. Bu boyun adı ilə bağlı kəndin ərazisində “Xalaclar yurdu” – müəkkəb struktura malik orotoponim qeydə alınmışdır. XI əsrin dahi ensiklopedik türk lüğətçisi Mahmud Kaşğari də Xalac tayfasının Oğuz tayfalarından törədiyini göstərmişdir. Müasir tədqiqatçılardan Q.Qeybullayev, H.Mirzəyev, R.Eyvazova, T.Hacıyev, N.Məmmədov, K.Vəliyev, B.Budaqov, T.Əhmədov və başqaları Mahmud Kaşğariyə istinad edərək Xalac etnonimini “qalac” şəklində etimolojişəldirmişlər. Belə güman etmək olar ki, Qovşuq kəndinin Soğanlı adlı yaylağında erkən orta əsrlərdə Xalac adlı yaşayış məntəqəsi mövcud olmuşdur. Sonrakı dövrlərdə bu kəndin ara müharibələri nəticəsində məhv edilməsi əhalisinin Azərbaycanın müxtəlif bölgələrə yayılmasının hazırda bu tayfanın adını daşıyan kənd, dağ, dərə, təpə, yurd, qobu adları da sübut edir. Təkcə Azərbaycanda Xalac adlı yaşayış məntəqəsinin areallarına Salyanda 2, Şərurda 1, Qubadlıda 2, Ucarda 2, Şamaxıda 1, oronomik vahidinin 1-ci komponentində rast gəlmək olur. Qədim Türk Oğuz yurdu olan indiki Ermənistan da Xalac komponentli mikrotoponimə 10, Türkmənistanın müxtəlif ərazilərində 5, Özbəkistanda 6, Cənubi Azərbaycanda 4, Əfqanıstanın Girişk, Qəndahar, Paktiya, Nəngarhar, Qəzni və Xost əyalətlərində 6-ya qədər cüzi fonetik dəyişikliyə uğramaqla, mənə və məzmununda heç bir dəyişiklik baş verməyən toponimlərə müasir mənbələrdə rast gəlinir. Mənbələrdə o da qeyd edilir ki, Rusiyanın Voronej, Volqoqrad və Omsk vilayətlərində də “Qalac”, “Kalac” fonetik tərkibində toponimlər mövcuddur.

Dərələyəz mahalının Əzizbəyov rayonunun Gomur kəndi ərazisində 7 meşə olmuşdur ki, onlardan biri də “Çul” meşəsi adlanırdı. Bu meşə Yazı yurdunun etayində səfəli bir guşədə yerləşirdi. Gomur kəndi ilə Axta və Kabud yaşayış məntəqələrini bir-birindən ayırırdı. Birinci növ təyini söz birləşməsi modelində olan “Çul meşəsi” etnoniminin birinci tərəfindəki “çul” tayfa adını bildirir. Bu tayfa e.ə II əsrdə hunların tərkibindən çıxaraq dünyanın müxtəlif bölgələrində səpələnmişlər. Çul tayfalarının Qafqazda məskunlaşması barədə tarixşünaslıqda xeyli qiymətli məlumatlara təsadüf edirik. Eramızın əvvəllərində Maskot hökmdarlığının Çul, Çola, Çol, Çor, Sul, Surp fonetik variantla-

rında qeydə alınmış şəhərlərinin adları olmuş və bunların hamısının adının “Çol” etnonimindən törəndiyi ehtimal edilir. “Çul” tayfa adının monologiyası ilə bağlı Azərbaycan dilçiliyində V.Buqasayın, Q.Məşədiyevin, R.Eyvazovun, H.Mirzəyevin, İ.Bayramovun və başqalarının əsərlərində müəyyən araşdırmalara rast gəlmək də bunun mənə və mənşəyi ilə bağlı hələ də dəqiq fikirlər ortaya çıxarılmamışdır. Bizim nəzərimizə yaranmış dövlətdən Çul tayfaları dağlıq və meşəlik ərazilərdə yaşamağı özlərinə adət etmişlər. məhz ele buna görə də “həmin etnonimi” dağlıq ərazidə yaşayan tayfa kimi mənəvləndirmək daha məntiqlidir. Çul tayfalarının yayılma arealları da genişdir. Bu adlar təkrarlanan kənd, dərə, təpə, dağ, meşə adlarına Gürcüstanda, Ermənistanda, Rusiyada, Əfqanıstanda, Türkiyədə, Qazaxıstanda, Qırğızıstanda, Özbəkistanda və Avropanın bəzi bölgələrində rast gəlinir. Azərbaycanın Ağdam rayonunda Çoladağ oronimi, Çullu oykonimi və Cəbrayıl rayonunda Çullu yaşayış məntəqəsinin adı həmin tayfaların Azərbaycanca e.ə II əsrin sonlarında məskunlaşdığını göstərir. Dərələyəzin Yeğəndazor (Keşkənd) rayonunun Həşin kəndində ona qədər tayfa, sülalə, nəsil adlarını Həsən Mirzəyev yerli informatorlardan vaxtilə toplamışdır ki, onlardan biri də Qacarlar tayfasının adıdır. Tarixi əsrlərdən məlumdur ki, XIII-XIV əsrlərdə Ən Asiyada Suldüz, Çəlayır və Tanğıd kimi türkmənşəli tayfalar yaşamışdır. Qacarlar XIV əsrin sonlarında Çəlayır tayfasının içindən çıxmış, bir qismi Suriyanın indiki türkmənşəli tayfaları bölgələrinə köçmüşlər. Teymur dönəmində yəni, XV əsrin əvvəllərində Qacarların bir hissəsini Cənubi Azərbaycana köçürmüşlər. Cənubi Azərbaycandan bir qisim Qacarlar tayfaları XVII əsrdə Qərbi Azərbaycanın Dərələyəz mahalında, Qarabağ və Gəncədə məskunlaşmışlar. Məlumdur ki, XVI əsrdə Qızılbaşlarla Osmanlı türkləri arasında qızgın müharibələr gedirdi və bu dövrdə Qacarlar Qızılbaşların tərəfindən döyüşürdülər. Qacarlar sülaləsindən olan Ağaməhəmmədsəh Qacar XVII əsrin sonlarında Şuşaya hücum edərək Qarabağın müxtəlif yerlərində ordusu ilə birlikdə düşərgələr salmış, dayanmalı olmuş və buna görə də Cəbrayıl rayonunun Əmirvərli kəndi yaxınlığında “Qəfər ojağı”, Füzuli rayonunun Qazaxlar kəndinin ərazisində Qacar duran yer, Xocavənd rayonunun aşağı hissəsində yerləşən “Qacar təpəsi”, Ağdam rayonunda “Qacar dərəsi” və s. oranik vahidlər onun adı ilə bağlı yaranmışdır. Bu bölgələrdəki oronimik göstəricilər şəxs adı ilə ifadə olunmuşdur. Dərələyəz mahalının Həşin kəndi ərazisindəki “Çul meşəsi” adını etnotoponim kimi səciyləndirmək daha düzgündür. Həmin kəndin ərazisində “Qəcirilər” tayfasının adı da Qacar sözünün müəyyən qədər fonetik dəyişikliyə uğramış şəkildir.

Dərələyəz mahalının Əzizbəyov rayonunun Herher kəndində 6 böyük türksoylu tayfa yaşamışdır ki, onlardan biri də birinci növ təyini söz birləşməsi modelində olan “Qazan uşağı” xüsusi adıdır. Bu nəsil Herher kəndində əhalinin ən böyük hissəsini təşkil edirdi. “Kitabi Dədə Qorqud” dastanlarında Qazan xan antoponimi tez-tez xatırlanıv və o eposun baş qəhrəmanlarından biridir, sayca oğuz tayfalarından çıxmışdır. Tarixi mənbələrin verdiyi məlumata görə Qazan tayfalarının Qərbi Azərbaycanda məskunlaşması e.ə. II əsrə aiddir. Eramızın ilk əsrlərində Qazan tayfaları nöinki Cənubi Qafqazın, o cümlədən indiki türkdilli bütün respublikaların ərazilərində yayılmışlar. İndiki Ermənistan da Qazan komponentli 15-ə qədər, Azərbaycanda 20-dən çox, Qafqazda 2-ə qədər, Cənubi Azərbaycanda 5, Ukraynada 3, Rusiyada 4, Başqırdıstanda 3, Tatarıstanda 7, Qərbi Sibirə 3, Türkiyədə 20-ə qədər etnotoponim bu tayfa adını özündə əks etdirirdi. Qazan etnik birliyinin adı ən qədim dövrdə “Qas/As” sözlərindən törəmişdir. Beləliklə, Qərbi Azərbaycanın Dərələyəz mahalının kəndində toplanmış mikroetnonimik materiallar xam vəziyyətdə əlimizin altındadır. Toponimik tədqiqatlarımızın qarşısında duran ən başlıca problemlərdən biri də bu xüsusi adların tarixi etimoloji aspektdə araşdırılmasıdır. Bizim bu qeydlərimiz tədqiqat işinin cuzi bir hissəsidir. Onları leksik-semantik sahələr üzrə qruplaşdırmaqla, çağdaş tələblər səviyyəsində hərtərəfli, fundamental təhlilə cəlb etməklə erməni millətçilərinin uydurma və cəfəngiyyat düşüncələrini alt-üst etmiş və bu torpaqların tarixən Azərbaycan türklərinə məxsusluğunu daha dəqiq şəkildə sübuta yetirmiş olarıq.

Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən əməkdaşların davamlı inkişafının təmin edilməsi, liderlik və idarəetmə bacarıqlarının artırılması, müasir çağırışlara uyğun kadr potensialının formalaşdırılması məqsədilə həyata keçirilən “Danışır təcrübə” layihəsi uğurla davam edir.

“Danışır təcrübə”

“Süni intellekt və qeyri-səlis məntiq: nəzəriyyədən tətbiqə”

Süni intellektin gələcək perspektivləri, etik məsələlər, rəqəmsal transformasiya, idarəetmədə avtomatlaşdırmanın rolu və digər aktual suallar ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb

Budəfəki görüşün qonağı Azərbaycan elminin görkəmli nümayəndəsi, qeyri-səlis məntiq və süni intellekt nəzəriyyəsi sahəsində dünya miqyasında tanınan alim, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin (ADNSU) Beynəlxalq bakalavr (BA) proqramlarının direktoru professor Rafiq Əliyev olub.

Professor Rafiq Əliyev tədbirdə “Süni intellekt və qeyri-səlis məntiq: nəzəriyyədən tətbiqə” mövzusunda geniş təqdimatla çıxış edib. Çıxış zamanı o, süni intellektin nəzəri əsasları, tarixi inkişaf mərhələləri, mövcud tətbiq sahələri və bu texnologiyaların cəmiyyətə, iqtisadiyyata və elmə təsirləri barədə dərin elmi yanaşma ilə məlumat verib. Rafiq Əliyev həmçinin qeyri-səlis məntiqin süni intellekt sistemlərindəki rolu, bu yanaşmanın mürəkkəb qərar qəbul etmə proseslərində və qeyri-müəyyən şəraitdə idarəetmədə necə tətbiq olunduğunu izah edib.

Rafiq Əliyev öz çıxışında bildirib ki, qeyri-səlis mən-

tiqə əsaslanan sistemlərin sənayedə, iqtisadi modellərdə və texniki qərar qəbul etmə mexanizmlərində tətbiqi bu gün inkişaf etmiş ölkələrin real iqtisadi gəlirlərinə ciddi təsir göstərməkdədir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanda bu sahənin inkişafı üçün həm nəzəri baza, həm də mü-təxəssis potensialı mövcuddur və bu istiqamətdə dövlət və akademik dairələr arasında əməkdaşlıq gücləndirilməlidir.

Tədbir sual-cavab formatında davam edib. İştirakçılar süni intellektin gələcək perspektivləri, etik məsələlər, rəqəmsal transformasiya, idarəetmədə avtomatlaşdırmanın rolu və digər aktual suallar ətrafında fikir mübadiləsi aparıblar.

“Danışır təcrübə” layihəsi çərçivəsində keçirilən bu görüş iştirakçılar üçün həm nəzəri, həm də praktik biliklərin artırılması baxımından faydalı platforma rolunu oynayıb.

İlk dəfə Hökumətlərarası Təqaüd Proqramları çərçivəsində Somali Federativ Respublikasının vətəndaşları Azərbaycanda təhsil almaq hüququ qazanıblar.

2025-2026-cı tədris ilində “Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi ilə Somali Federativ Respublikasının Təhsil, Mədəniyyət və Ali Təhsil Nazirliyi arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında Səziş” əsasında 20 Somali vətəndaşı Azərbaycan Respublikasının aparıcı ali təhsil müəssisələrində təhsil alacaq.

Qağacılı kəndində ali təhsil alan ilk qız idi, “Maarifçi” oldu

O, kəndinin parlayan ilk ulduzudur. Həmin kənddə böyüyüb boya-başa çatan ali təhsilli ilk qızıdır: “Kəndimizdə ali təhsilli kişilər çoxdur, ancaq qızlar, əsasən, kolleclərdən məzun olublar. Ona görə də mən kəndimizdə ali təhsil alan ilk qız oldum”.

O qız III “Maarifçi” tələbə-məzun təcrübə proqramının 49 iştirakçısından biri Kəmalə Məmmədova, o kənd Kürdəmir rayonu-nun Qağacılı kəndidir.

Kəmalə MƏMMƏDOVA:

“Təhsilin inkişafı Fondunda layihələrin idarə edilməsi ilə bağlı təcrübə qazanıram”

Niyə işdən çıxıb təcrübəçi oldu?

İndi Kəmalə Məmmədova başqa qızlar da oxusun deyə çalışır. Hazırda Təhsilin İnkişafı Fondunda bunu ən yaxşı necə edə biləcəyinin yollarını öyrənir: “Təhsilin İnkişafı Fondunda təcrübəmi davam etdirirəm. Burada qızların təhsilə dəstək məqsədilə yaradılmış layihələrlə tanış olur və layihələrin idarə edilməsi ilə bağlı geniş təcrübələr qazanıram. Bundan əvvəl isə Elm və Təhsil Nazirliyində Satınalmalar və qrantlar sektorunda təcrübədə oldum. Orada mövcud qrant layihələri ilə tanış olub, təhsil sahəsində həyata keçirilən təşəbbüsləri görmək imkanım oldu. Bu, mənim üçün böyük sevinc və motivasiya mənbəyi idi. Çünki “Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə qrant müsabiqəsi” hər il müxtəlif kənd məktəblərində təhsilin inkişafına yönələn müxtəlif layihələri dəstəkləyir və bu, çox yaxşı nəticədir. Təcrübəm zamanı mən bu prosesin necə idarə olunduğunu və layihələrin həyata keçirilməsini öyrənmək imkanını qazandım ki, bu da mənim üçün böyük təcrübə və öyrənmə fərsəti oldu”.

Elə “Maarifçi”də olma səbəbi də öyrənmək olmayıbımı? Kəmalə Məmmədova bakalavr təhsilini “Coğrafiya müəllimliy-i” üzrə, magistratura təhsilini isə “İqtisadi və sosial coğrafiya” ixtisası üzrə Bakı Dövlət Universitetində alıb. Magistratura təhsilini tamamladıqdan sonra Bakı Dövlət Universitetinin Coğrafiya fakültəsində saat-hesabı qaydada müəllim kimi pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. Bakı Avrasiya Universitetində innovasiya layihələri üzrə mü-təxəssis kimi inzibati fəaliyyət göstərib. Təhsil aldığı müddətdə bir neçə qrant layihəsinin qalibi olub. Bir çox universitet layihələrində təcrübəçi kimi çalışıb: “Lakin bu sahədə yetişmək üçün peşəkar dəstək alma-mışdım. Təhsil sahəsində kar-yera qurmaq istədiyimdən bu sahədə peşəkarlaşmaq əsas hə-dəfəm idi. Onun üçün də ən doğru yol “Maarifçi” tələbə-məzun təcrübə proqramı ol-duğunu düşündürdüm”.

Di gəl, bildiyi “doğru yol”a düşmək elə də asan olmayıb. Amma o, inadla “Maarifçi” olmaq istəyib, bunun üçün işdən belə çıxıb: “Birinci və ikinci təcrübə proqramına müraciətim uğurlu nəticələnmədi. Amma üçüncü cəhdim uğurlu oldu və proqrama qəbul olundum. Burada iştirak edə bilmək üçün iş-dən ayrıldım”.

Bəli, məhz işdən ayrılıb. Qətiyyəti, məqsədyönlülüyü, hədəfinə çatmaq üçün hər cür riski, çətinliyi gözü ala bilmək bacarığı hər halda ailədə formalaşıb.

Dediynə görə, oxumağı, öz üzərində işləməyi, inkişaf etməyi çox sevir: “Uşaqlıqdan təhsilə böyük marağım olub və məktəb illərində daim öz üzərində çalışmışam”.

Ailədən gələn dəstəklə təhsil aldı

Amma hər şey onun öz hü-nəri deyil. Hədəflərinə gedən yolu yaxınlaşdırən amillər, onun üçün uzaq yolu yaxın edənlər də olub. Məsələn, indiyədək ən böyük dəstəyi, gücü ailesindən alıb. Atası rahat təhsil almasına dəstək verib: “Təhsilli, özgüvənli bir qız olaraq yetişməyimdə ən böyük dəstə-kəçim ailəmdir”.

İbtidai təhsilini elə kəndlə-rindəki tam orta məktəbdə alıb: “Əslində, bizə ərazi baxımdan şəhər məktəbi – Kürdəmir rayon 6 nömrəli tam orta məktəbi daha yaxın idi, amma yolu yaxşı vəziyyətdə olmadığından, de-mək olar ki, keçilməz idi. Ona görə 5 il Kürdəmir rayonunun Qağacılı kəndindən Xırdapay kənd tam orta məktəbinə get-mişəm. Sonra məktəbə gedən yol təmir edildi və məsafəyə daha yaxın olan həmin məktəbə getdim”.

Atası qızı Kəmaləni daim motivasiya edib:

“Atam bizdə elmə və öyrənməyə qarşı uşaqlığımızdan maraq oyatmağa çalışıb. Televiziyalarda yayımlanan in-tellektual oyunların, “Mən Azərbaycanlıyam”, “Parlaq Zə-ka”, “Ağıl Dəryası”, “Xəmsə” kimi bilik yarışlarının daimi tə-maşəçisi idik. Boş vaxtlarında atam bizimlə şahmat oynayırdı. Hətta ən zəif olduğumuz fə-n-lərdən suallar hazırlayıb kiçik mükafatlı oyunlar keçirirdi. Bu yanaşma bizdə həm öyrənməyə həvəs, həm də rəqabət və çalış-qanlıq ruhu formalaşdırdı. Məhz bunun nəticəsidir ki, həf-təsonları Kürdəmir rayon Gənclər evinə gedir və “Nə? Harada? Nə zaman?” oyununda iştirak edirdim. Həmçinin “Mən Azərbaycanlıyam” intellektual TV oyununun ikiqat qalibi və ilin 4 qalibindən biriyəm. Uğur-larım tələbəlikdə də davam edib. Universitet illərində həm-çinin “I am New Generation 2.0” müsabiqəsinin, eləcə də “İdeyanı Reallaşdır-2022” qrant müsabiqəsinin qalibi-yəm”.

Müəllimi ilə doğru seçim etdi

Uğurlu seçimlər etməsində məktəbinin də rolu böyükdür. Hətta atasından sonra digər böyük təsirən müəllimi olduğunu deyir: “Coğrafiya müəllimim istiqamətimi tamamilə dəyişdi. Həkim olmaq arzumun üstün-dən bir xətt çəkdi. IV ixtisas qrupu üzrə imtahanlara qatıl-mağı planlaşdırırdım, kəndimi-zə həkim kimi xidmət göstərə-cəkdim. Müəllimim Hicran Həməzəyeva sayəsində anladım ki, cəmiyyətimizə həkim olaraq yox, sosial layihələr və təhsil təşəbbüsləri vasitəsilə daha ge-niş təsir göstərə bilərəm. Müə-limim mənə həmişə inanıb, özümə inanmağı öyrədib. O, mənə gələcəkdə diplomat, böyük layihələrin təşkilatçısı və cəmiyyətdə söz sahibi olan biri kimi görüb və mənə də buna inandırıb. Mənim ədalətli və insanlara düzgün istiqamətdə təsir etmək qabiliyyətimi hər zaman qeyd edib və mənə ruh-landırıb. Onun bu dəstəyi mə-nim üçün çox dəyərli olub və hələ də təhsil yolunda məslə-hətləri ağılımdadır”.

Kəmalə həyatda uğurlu olmaq üçün çalışacaq, çünki uğur-un özü də onu stimullaşdırır: “Uğurlarım mənə öz fikirlərimi, ideyalarımı həyata keçirmək imkanı yaradıb. Üstəlik, məhz uğurlarımla kəndimizdə gənç-lərə nümunəyəm”.

Nümunə olması isə onu ruhlandıran ən böyük amildir, ona bənzəmək istəyən qızların olduğunu bilməkdən qürur duyur: “Tez-tez kəndə gedib əldə etdiyim uğurları bölüşürəm. Artıq ali məktəbə daxil olduğum ildən bəri neçə-neçə gənçə könüllülük təcrübəmdən danışıb onları həvəsləndirmişəm, düzgün CV hazırlayıb karyeralarını qurmalarına kömək etmişəm”.

“Maarifçi” ilə hədəfinə doğru irəliləyir

Kəmalə Məmmədova inkişaf etdikcə, bir addım da irəli getdikcə iddiaları da böyüyür. Artıq o, öz yolu, o yolda da yüz-lərlə qız olmasını özünə hədəf sayır: “Hədəfim yalnız şəxsi inkişafla kifayətlənmək deyil, ey-ni zamanda cəmiyyətə fayda verməkdir. Təhsil sahəsində bi-lik və təcrübə qazanaraq təhsil-də daha geniş imkanların yara-dılmasına töhfə vermək istəyi-rəm. Mənim üçün ən böyük məqsədlərdən biri kənddəki gənclər üçün təhsilin daha əlçat-an olmasıdır. Bununla yanaşı, xüsusilə xanımların yalnız təh-sil almaqla kifayətlənməyib, öz ixtisasları üzrə cəmiyyətdə yer tutmaları və söz sahibi olmaları mənim üçün çox önəmlidir. Gələcəkdə kəndimizdə gənclə-rin təhsilinə və təhsildən sonra karyera qurmalarına dəstək ola-caq layihələr həyata keçirmək və onlar üçün daha yaxşı şərait yaratmaq əsas hədəflərimdən-dir. Mən öz yolumu açmışam, indi istəyirəm başqaları da hə-min yoldan inamla keçsin”.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

105 yaşlı həmkarlar təşkilatı

Azərbaycanda yaradılmış ictimai təşkilatların tarixi, Bakıda neft sənayesinin inkişafı ilə bağlıdır. Bu ictimai təşkilatların bir hissəsi inqilabdan qabaq, bir hissəsi inqilabın baş verdiyi illər, bir qismi isə inqilabdan sonra yaranmışdır. Belə ictimai təşkilatlardan biri də Elm və Təhsil İşçiləri Həmkarlar İttifaqının (ETİHI) sələfi olan “Maarif və Sosialist Mədəniyyəti İşçiləri Həmkarlar İttifaqı”dır. Bu günlərdə 105 illiyini qeyd etdiyimiz müəllim həmkarlar təşkilatı 1920-ci ilin iyununda Xalq Maarif Komissarlığı ilə əlaqələndirilərək yaradılmışdır. Səhərlər üzrə həmkarlar təşkilatlarının yaradılması onun üzvlərinin sırasında azərbaycanlıların sayının artmasına səbəb olmuşdur. 1920-ci ildə həmkarlar itti faqının orqanı olan “Vestnik profsoyuznoqo dvijenio” və “Maarif işçisi” jurnalları həm yeni sahə həmkarlar təşkilatlarının yaranmasını motivləşdirə bildi, həm də itti faq üzvlərinin sayının çoxalmasına səbəb oldu. 1920–ci ildə orta və ali təhsil müəssisələri müəllimləri, uşaq bacğaları, əməkdaşları, maarif və sosialist mədəniyyət işçilərinin həmkarlar itti faqına daxil oldu. 1920-ci ildə Bakıda Həmkarlar İttifaqlarının I qurultayı keçirilib. Qurultay texniki-peşə təhsilinə, mədəni-maarif işinə xüsusi diqqət yetirirdi.

Azərbaycan SSR Maarif İşçiləri Həmkarlar İttifaqının ilk sədri olan Qori Müəllimlər Seminariyasının məzunu Pənah Qasımov maarifçilik hərəkatının qabaqcıllarından idi. O, həmkarlar itti faqlarının təsir imkanlarından, geniş xalq kütləsini, şüuruna müdaxilə edə biləcək cəhdindən istifadə edərək savadsızlığın ləğvində çox mühüm işlər görmüş, ilk redaktoru olduğu “Maarif işçisi” jurnalında həmkarlar təşkilatının pedaqoji işçilər arasında təbliğatını apara bilmişdir.

Pənah Qasımov Qori Müəllimlər Seminariyasını 1905-ci ildə bitirmiş, Tiflis Aleksandr Müəllimlər İnstitutuna daxil olmuş və 1907-ci ildə təhsili başa vuraraq maarifçiliklə məşğul olmuşdur. P.Qasımov 1921–1928-ci illərdə Dərülmüəlliminin, 1929-cu ildə Ali Pedaqoji İnstitutunun və Azərbaycan Müəllimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun direktoru işləmişdir. Birinci Türkölyü Qurultayın 5 katibindən biri olan Pənah Qasımov jurnalın redaktoru və Maarif İşçiləri Həmkarlar İttifaqının sədri olduğu illərdə xalqımızı başdan-başa savadlılar ölkəsinə çevriləcəyinə inanır, Həmkarlar Təşkilatları xətti ilə savadsızlığın ləğvində öncül rol oynayırdı. P.Qasımov repressiya qurbanı olmuşdur. Axtarış zamanı evindən partiyaya bileti və həmkarlar bileti tapılmışdır.

Ümumiyyətlə, Müəllim Həmkarlar təşkilatı yaranışından savadsızlığın ləğvi, maarifçilik ideyalarının ırsadı və xalqın işıqlı gələcəyə aparılmasına xidmət etmişdir. Yaranışının ilk illərində pedaqoji işçilərin maarif işçiləri həmkarlar itti faqına cəlb edilməsi onlarda sosial şüurun inkişafına səbəb olmuş, idarəediciilik qabiliyyətlərinin aşkar edilməsi üçün ictimai zəmin yaradılmışdır.

Müəllim Həmkarlar Təşkilatı öz tarixi mis-siyasına uyğun olaraq iş günü, maddi təminat, əmək hüququ təhsilin səviyyəsinin yüksəlməsi məsələsini gündəlikdə saxlamış, fəhlələrə veriləcək təhsil naminə əməkhaqqı saxlanılmaqla iş günü maariflənmənin hesabına qısalbmışdır. 1927-ci ilin aprelində Maarifçilik Assosiasiyası, Azərbaycan Həmkarlar İttifaqı Şurası Rəyasət Heyətinə fəhle fəkültəsinin dinləyicilərinin iş gününü qısaltmaq və maddi təminatının zəruriliyi barədə təkliflə müraciət etmişdi. Həmin ilin sentyabrında Azərbaycan Həmkarlar İttifaqı Şurası fəhle fəkültəsi dinləyiciləri üçün göstərilən qərar verdikdən sonra dinləyicilər təhsil müddətində hər gün iki saat işdən azad olundu. İkinci kurs dinləyiciləri isə əməkhaqqı saxlanılmaqla işdən azad edilirdi. Fəhle fəkültəsi tələbələri içərisində azərbaycanlıların sayı artdı, 1922-ci ildən 1927-ci ilədək fəhle fəkültələri respublikanın ali tədris müəssisələri üçün 907, o cümlədən 227 azərbaycanlı müdavin hazırlamışdır. Bu proseslərdə Həmkarlar təşkilatının əməli dəstəyi olmuşdur.

Maarif və sosialist mədəniyyəti işçiləri Həmkarlar İttifaqı Azərbaycan Xalq Komissarlar Sovetinin və Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin 1924-cü il 18 mart tarixli “Azərbaycan SSR əhalisi içərisində savadsızlığın ləğvi haqqında” qərarına əməl edərək 1924-1925-ci illərdə 11418 həmkarlar üzvlünün savadsızlığını ləğv etmişdir. Savad məktəbində oxuyan fəhlələrin 8 saatlıq iş günü, əməkhaqqı saxlanılmaqla bütün təhsil müddətində iş günü 2 saat azaldıldı. Azərbaycan həmkarlar təşkilatı həm tarixi mis-siyasını yerinə yetirirdi, həm də maarifçilikdə həmkarlar təşkilatının dəstəyi ilə savadsızlığı ləğv edirdi.

Azərbaycanda həmkarlar təşkilatları yaran-dığı gündən komitələr təhsilə xüsusi önəm ver-mişdi. 1920-ci ildə Bakıda həmkarlar itti faqların-nın I qurultayında texniki-peşə təhsilinə xüsusi diqqət ayrılmalı və həmkarlar hərəkatının im-kanları bu istiqamətə yönəlməlidir. 1924-1925-ci illərdə Bakı şəhərində həmkarlar itti faqının

Yarandığı gündən savadsızlığın ləğvi, təhsilə diqqət fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən olub

yerli bölmələrində həmkarlar itti faqının işçiləri-nin iştirakı və yaxından köməyi ilə maarifləndir-mə kursları fəaliyyət göstərmiş və yerli əhalinin maarifləndirilməsində və savadsızlığın ləğvində həmkarlar itti faqı üzvləri fəallıq göstərmişlər. Xüsusilə, savadsızlığın ləğvində həmkarlar təşkilatlarının fəallığı çox yüksək olmuşdur. 20-30-cu illərdə savadsızlığın ləğvi ilə bağlı komi-tələrin nəzdində açılan kursların elanları bu gün də tarix arxivlərində durur. Və təkə yerli komi-tələrin verdikləri elanların təhlili göstərir ki, bir ictimai təşkilat kimi həmkarlar təşkilatları zama-nında dövlətin sosial-siyasi səhədə fəaliyyətini və məsuliyyətini bölüşmüşdür.

1924-1925-ci tədris ilində 1233 savadsız-lığın ləğvəmə məntəqələrində 31775 nəfər təh-sil aldırdı. Bu məntəqələrin əksəriyyəti yerli həmkarlar təşkilatlarının nəzdində yaradılmış-dır. Çoxlu sayda savadsızların olmasına və lazı-mi binaların olmamasına baxmayaraq həmkarlar təşkilatları çox böyük uğurlara imza atdı. Yara-dıldığı təşkilatlarda savadsızlığın müxtəlif yaş qrupları arasında ləğv edilməsi kimi səbir və təmkin tələb edən işin öhdəsindən müvəffəqi-yətlə gələ bildi. Savadsızlığın ləğvi, təhsilin sə-viyyəsi, peşə hazırlığı və cəmiyyətin təhsil-pe-shə sahəsində tələblərinin ödənilməsində həm-karlar təşkilatının fəallığı əmək bazarında təzlik-lə özünü göstərdi. İqtisadi tələbatdan doğan ixti-saslı fəhle peşə qruplarının yaradılmasında fab-rik-zavod məktəblərində çalışan həmkarlar itti-faqı fəallarınnın yetərinə rolu olmuşdur. Bəzi hallarda həmkarlar fəalları təkə savadsızlığın ləğvinə deyil, həmçinin onların müxtəlif peşə-ixtisaslarına ziyələnmələrinə fabrik-zavod məktəblərində bir vəzifə kimi öhdəsindən gəlir-dilər. Həmkarlar təşkilatları yerli komitə adı ilə sosial həyatın bütün səviyyələrinə, öz humaniz-mi, xeyirxahlığı, qayğıkeşliyi ilə daxil ola bil-mişdi. Bu illərdə 11418 həmkarlar üzvlünün sa-vadsızlığı ləğv olunmuşdu.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqı Şurasının Rəyasət Heyətinə Maarifçilik Assosiasiyanın təklifi (iş gününü qısaltmaq və maddi təminatın zəruriliyi) və onun icrası təzliklə özünün müs-bət nəticələrini verdi. Birinci fəhle fəkültəsinin 209 tələbəsinə qarşı həmkarlar təşkilatının bu təklifindən sonra tələbələrən sayı 3046-yə çat-dı. Beləliklə, Həmkarlar təşkilatları cəmiyyətin inkişafında aparıcı rol oynamışdır.

1925-ci il Azərbaycan müəllimlərinin IV qurultayında həmkarlar itti faqının yüksək vəzi-fəli nümayəndəsi İvanov Azərbaycan müəllim-lərinə müraciət edərək fəhle və kəndlilərin itti-faqının möhkəmləndirilməsinə, mədəniyyətin, maarifin yüksəldilməsinə kömək etmələrini bir vəzifə kimi ortaya qoymuşdur. Həmçinin qurul-tayın gündəliyinə “Müəllimlər və həmkarlar hərəkatı” adlı məsələ salınmışdır. Orta və ali təhsil müəssisələrinin müəllimləri “Maarif və sosialist mədəniyyəti işçilərinin həmkarlar itti-faqında” təmsil olunurdular. Həmkarlar itti fa-qında təmsil olunmuş fəle həmkarlar üzvlü olan müəllimlər həm savadsızlığın qısa zaman ərzin-də ləğvinə, həm də kadr hazırlığına yüksək töhfə verdilər.

Qeyd etmək istərdik ki, öz sələflərinin da-vamçısı olan ETİHI bu gün də kadr hazırlığına, cəmiyyətin demokratikləşməsinə, ictimai mü-nasibətlərin sosiallaşmasına, cəmiyyətin hər bir üzvlünə qayğısını və xeyirxahlığını əsirgəmir. Əməkhaqqı, istirahət, müasir standartlara cavab verən iş yerlərinin yaradılması, əməkdaşların, sosial həyatının təşkili, sağlamlığının qayğısına qalmaqqla yanaşı, həmkarlar üzvlərinin peşə və ixtisas hazırlığına və əmək bazarının tələbatları-nı nəzərə alaraq səylərinə yüksək qiymət ver-ir. Sağlam rəqabətin təmin edilməsi üçün orta məktəb, ali məktəb tələbələri arasında keçirilən idman yarışları, fənn olimpiadaları, istedadlı gənclərin cəmiyyətə təqdimi, müxtəlif adlı tə-ləbə təqaüdləri, “İlin peşəkar gənci” və s. bu kimi tədbirlərin təşəbbüskarı və maliyyə dəstə-yi olan ETİHI RK cəmiyyətin inkişafı üçün bü-tün imkanlarından istifadə edir, bütövlükdə Azərbaycan cəmiyyətinin təhsilə, peşəyə olan marağını motivləşdirir.

Elm və Təhsil İşçiləri Həmkarlar İttifaqı Azərbaycan Həmkarlar təşkilatının tarixi uğurlarını hazırda da müvəffəqiyyətlə davam etdirir. Yeni formalaşmış Elm və Təhsil İşçiləri Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsi həm ənənənin gözənilməsinə, həm də onun müasir pedaqoji və sosial dəyərlərə ziyələn-məsi üçün ardıcıl, davamlı layihələr həyata keçirir və respublika pedaqoji ictimaiyyəti arasında rəğbətə qarşılamaqdadır.

Misgər MƏMMƏDOV,
Azərbaycan Dillər Universiteti HİK-nin sədri

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti

aşağıda adıçəkilən kafedralarda vakant
vəzifələri tutmaq üçün müsabiqə

ELAN EDİR:

Kafedra	Vəzifə	Yer
Kino-televiziya sənətləri kafedrası	Dosent	2
Sosial-siyasi elmlər kafedrası	Baş müəllim	1

Müsabiqədə kafedranın profilinə uyğun peşə-ixtisas ha-zırlığına, elmi ad və elmi dərəcələrə, elmi-pedaqoji təcrübə-yə malik Azərbaycan Respublikası vətəndaşları, həmçinin mövcud qanunvericiliyin tələbləri gözənilməklə xarici ölkə vətəndaşları iştirak edə bilərlər.

İddiaçılar müsabiqənin keçirilməsi üçün sənədlərini Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinə göndərə bilərlər.

Ünvan: Bakı şəhəri, AZ 1065, İnşaatçılar 39
Telefon: 599-00-54 (daxili-100)

REKTORLUQ

Etibarsız sayılır

Bakı şəhər 111 nömrəli tam orta məktəbi 2000-ci ildə bitirmiş Həsənova Svetlana Nadir qızına verilmiş A-448805 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Sənaye Pedaqoji Kolleci (indiki ADPU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollece) tərəfindən 2011-ci ildə Babayev Ramil Telman oğluna verilmiş BB-II-115025 nömrəli diplom idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 70 nömrəli məktəb-liseyi 2006-cı ildə bitirmiş Kərimov Vüqar Hümət oğluna verilmiş B-258787 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı 2 nömrəli tibb məktəbi tərəfindən 1989-cu ildə Zeynalova Leyla Muqbil qızına verilmiş KT-032609 nömrəli fərqlənmə diplomu idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Əziz Əliyev adına Sumqayıt Tibb Kolleci tərəfindən 2010-cu ildə Calalova Rəmilə Rəsim qızına verilmiş BB-II-099667 nömrəli diplom idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı rayon Təzəkənd kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Abbaszadə Mirləməli Barat oğluna verilmiş A-466215 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağstafa rayon Qaçaq Kərəm kənd tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 1996-cı ildə bitirmiş Vəliyeva (Özder) Aynurə Əvəz qızına verilmiş Y-685562 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu tərəfindən 2024-cü ildə Ələsgərova Leyla Həmzə qızına verilmiş C-233933 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 13 nömrəli tam orta məktəbi 2018-ci ildə bitirmiş Əlirəzayeva Fətimə Daşqın qızına verilmiş E-122211 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 297 nömrəli tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Müftəliyev Ruslan Nəriman oğluna verilmiş A-398633 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

İmişli şəhər 5 nömrəli məktəb-liseyi 2018-ci ildə bitirmiş Haqverdiyev Fərid Samil oğluna verilmiş E-094419 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 19 nömrəli tam orta məktəbi 2020-ci ildə bitirmiş Nuriyev Fuad Rizvan oğluna verilmiş E-343958 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 34 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 2011-ci ildə bitirmiş Zeynalova Səadət Məcid qızına verilmiş A-025826 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 9 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 2000-ci ildə bitirmiş Məmmədov Orxan Hidayət oğluna verilmiş A-479347 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 19 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş İbrahimov Nofəl Nurəddin oğluna verilmiş A-005565 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 58 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş İsmayılzadə Əli Cəfər oğluna verilmiş A-304898 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 274 nömrəli tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitirmiş Dərgahova Aygün Etibar qızına verilmiş B-586927 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı şəhər 9 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 1987-ci ildə bitirmiş Sadayeva Tahirə Ağasəməd qızına verilmiş AK-315504 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Qədirlı Turan İlham oğluna verilmiş A-225264 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Saathı rayon Sarıcalar kənd tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 2013-cü ildə bitirmiş Qafarova Zöhrə Xəlil qızına verilmiş A-361674 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 24 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 1997-ci ildə bitirmiş Əliyev Ceyhun İsmayıl oğluna verilmiş A-172930 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 217 nömrəli tam orta məktəbi 2025-ci ildə bitirmiş Məmmədova Zəhra Eldəniz qızına verilmiş E-798297 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Quba Dövlət Sosial İqtisadi Kolleci tərəfindən 2020-ci ildə Mirzəyeva (Abasova) Mələkxanım Üzeyir qızına verilmiş AA-133458 nömrəli fərqlənmə subbakkalavr diplomuna əlavə idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 132 nömrəli tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitirmiş Babayev Kamran Məmmədbağır oğluna verilmiş B-587762 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisadi Universiteti tərəfindən 2021-ci ildə Baxışyev İsmayıl Vüqar oğluna verilmiş C-106585 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Xəzər Universiteti tərəfindən 2021-ci ildə Aslanova Züleyxa Qəşəm qızına verilmiş C-128648 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon 45 nömrəli tam orta məktəbi 2021-ci ildə bitirmiş Qəhrəmanlı Xayran Telman oğluna verilmiş E-402777 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

“AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ”

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor
Sarvan İbrahimov

Reklam və elanlar: 539-20-77; elan@media.edu.az

Ünvan: AZ-1052, Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Fətəli xan Xoyski, 109

Qəzet “Azərbaycan müəllimi”nin kompüter mərkəzində yığılır və “Azərbaycan nəşriyyatı” MMC-də çap olunur
Qəzet hər həftənin şənbə günü çıxır

Bank hesabımız
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı Şərifzadə filialı
Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881
M/h: AZ 03 NABZ 01350100000000002944
S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

“Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyası
Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350
VÖEN: 1300397831

Lisənziya: № 022327 **İndeks:** 0003

Tiraj: 37986 **Sifariş:** 1928

Məsul növbətçi: S.Kərimova

Bakı şəhər 135 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş İsgəndərov Əmər Vüsal oğluna verilmiş A-503902 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 24 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş Cəmmova Ülvியə Həsən qızına verilmiş A-004454 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağsu şəhər 4 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 2000-ci ildə bitirmiş Həsənov Hafiz Arif oğluna verilmiş A-354999 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 232 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Əliyev Rəyal İqbal oğluna verilmiş A-301891 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 34 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 2011-ci ildə bitirmiş Həsənova Zoya Rafiq qızına verilmiş A-024829 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər 3 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 2023-cü ildə bitirmiş Bəxtiyarov Təlib Xətai oğluna verilmiş C-814974 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat və 2025-ci ildə verilmiş E-847982 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş rayon Birinci Aral kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 2018-ci ildə bitirmiş Əlizadə Yusif Vüqar oğluna verilmiş B-060971 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon Düzqışlaq kənd tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 1997-ci ildə bitirmiş Məmmədova Yeganə Şubay qızına verilmiş B-084555 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyası tərəfindən 2006-cı ildə Ələkbərova Yeganə Rafiq qızına verilmiş B-060971 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası (keçmiş Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutu) tərəfindən 1991-ci ildə Abbasov Asif Fərzalx oğluna verilmiş YB-I-123951 nömrəli diplom idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti (Şəki filiali) tərəfindən 2023-cü ildə Məmmədli Lalə Səbuhı qızına verilmiş C-196223 nömrəli bakalavr diplomu idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon Düzqışlaq kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 1999-cu ildə bitirmiş Zeynalova Aygün Rəşid qızına verilmiş A-349330 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon Düzqışlaq kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Əliyeva Çınarə Adil qızına verilmiş A-717918 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər 7 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2020-ci ildə bitirmiş Əhmədli Elmin Vəsil oğluna verilmiş C-445769 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti tərəfindən 2023-cü ildə Qəhrəmanova Qənirə Qənimət qızına verilmiş C-195159 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 183 nömrəli tam orta məktəbi 1989-cu ildə bitirmiş Qasımov Rəşad Maarif oğluna verilmiş 506350 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 159 nömrəli tam orta məktəbi 2023-cü ildə bitirmiş Ağabəliyev İlhan Rövşən oğluna verilmiş E-550708 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Beyləqan rayon Aşıqalılar kənd tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 2000-ci ildə bitirmiş Şıxaliev Zəmkir Zahir oğluna verilmiş B-346453 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Xaçmaz rayon Qoçaqqazma kənd tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 1990-cı ildə bitirmiş Durnayeva Lyudmila Məclum qızına verilmiş 679129 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2000-ci ildə Əzimov Rüfət Ağakərim oğluna verilmiş AB-I-080764 nömrəli diplom idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Samux rayon Yenikənd kənd tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitirmiş Hüseynova Aysən Fazil qızına verilmiş B-652390 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı rayon Birinci Səmədxanlı kənd tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 2013-cü ildə bitirmiş Muradov Emil Müşviq oğluna verilmiş A-312801 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı rayon Çaxırlı kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 2020-ci ildə bitirmiş Qədirov Şahnir Şamil oğluna verilmiş E-302757 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 56 nömrəli tam orta məktəbi 1994-cü ildə bitirmiş Məhərrəmov (Qurbanova) Sara Hüseynağa qızına verilmiş A-114972 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 49 nömrəli “İntellekt” məktəb-liseyi 2004-cü ildə bitirmiş Həmidov Pərviz Tofiq oğluna verilmiş B-008732 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat idtiyi üçün etibarsız sayılır.